

XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Had- és Rendészettudományi Szekció

Budapest, 2013. április 16-18.

Nemzeti Közzolgálati Egyetem

Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

A népegészségügyi termékadó

A termékadó bevezetésének tapasztalatai

Jelige: manó

Dolgozat lezárásának időpontja: 2012. november

TARTALOMJEGYZÉK

1	Bevezetés	4
2	A termékadó előzménye, bevezetésének indokoltsága, meghatározása és elhelyezése az adókon belül	8
2.1	A termékadó előzménye, bevezetésének indokoltsága	8
2.2	A neta meghatározása, elhelyezése a többi adónem között	18
3	Jogi szabályozás bemutatása - 2011. évi CIII. törvény – A népegészségügyi termékadóról	23
3.1	A törvény célja, kapcsolódó jogszabályok.....	23
3.2	Fogalom meghatározások	25
3.3	A törvény hatálya alá tartozó adózott termékkör	29
3.4	Az adó alanya	32
3.5	Az adó alapja	34
3.6	Az adó mértéke	34
3.7	Az adó megállapítása	35
3.8	Nyilvántartás-vezetési kötelezettség	36
3.9	Mentesség.....	39
4	A népegészségügyi termékadóról szóló törvény változásai	41
4.1	Baleseti adó.....	41
4.2	Értelmező rendelkezések változása.....	41
4.3	Változás az adókötelezettségben	44
4.3.1	Újonnan adózott termékkör	46
4.4	Adómérték változások	46
5	Az adókötelezettség megállapításának konjunktív feltételei	48
6	A népegészségügyi termékadó ellenőrzése, bevezetésének tapasztalatai	50
6.1	A termékadó ellenőrzése	50
6.2	Az termékadó-ellenőrzés és hatékonyabb munkát eredményező javaslatok	54
6.2.1	Kockázatelemzés.....	54
6.2.2	Az ellenőrzés fázisai	57
6.2.3	Kiválasztás	58
6.2.4	Előkészítés	59

6.2.5	Végrehajtás.....	60
6.2.6	Beszámolás (nyomon követés)	66
7	Társadalmi megítélés, a termékadó hatása	67
8	Záró gondolatok	69
9	Irodalomjegyzék	71
10	Jogszabályok jegyzéke	72
11	Mellékletek	73

1 Bevezetés

Az ifjúság csak vonszolja magát,
hisz csontvázán már erős fék a súly.
A szalag nyúl, bebukik boka, térd,
tolókocsi lesz ebből majd sok új.

Vigyázzatok, a lábatok a tét,
a szív, vese, hasnyálmirigy s a máj.
A túlsúly lesz a halál angyala,
küzdjön nagyon, ki ennek ellenáll!

Te bús magyar, szökkenj most talpra hát,
a háj, a zsír nagy ellenséged, tudd.
Koplalj és fuss, száz árkon-bokron át,
s nagyon vigyázz, az életedért futsz!

Kövér a nép, új dráma kezdete,
a termés nagy, halál fén víg kaszát.
Ne hagyd magad, hát fogyj le most hamar,
mozogj sokat, hogy élhess, s élj tovább!

Szuhanics Albert: Kövér a nép

Szuhanics Albert (magyar költő, XX.század II.fele) nagyszerűen megfogalmazza a maga stílusában mindazt a filozófiát, amely miatt tudományos diákköri dolgozatomban témájaként a népegészségügyi termékadót választottam. Minden emellett szóló érvem megtestesül e versrészletben, mely remekül kiemeli a magyarok „jelenlegi” egészségtelen étkezési szokásainak valós voltát, előrevetítve annak igen csak súlyos következményeit. Amellett, hogy elgondolkodtat, ideális és mindenki számára megfontolandó tanácsot ad. Bár e költemény a magyar polgárok életmódjának láttán született meg, sajnos nem csak ránk, hanem a Föld többi részén élőkre is igaz az, hogy cukros, zsíros, túl fűszeres, az emberi

szervezetre ártalmas ételeket, italokat fogyasztanak. A boltok polcai roskadoznak az olyan élelmiszerektől, melyek összetevői nagymértékben különböznek egymástól, akadnak közöttük finomak, kevésbé ízletesek, drágák és olcsók, hétköznapi vagy feltűnő csomagolásúak, de egy közös van bennük, mégpedig a titokzatos összetevő, ugyanis nem tudjuk/tudhatjuk, hogy miből is készültek valójában. Az egészséges élet másik tényezője a testmozgás, mely teljesen elmarad, egyre inkább feledésbe merül a rohanó életmóddal karöltve. Ezek a problémák hazánkban hatványozottan jelen vannak, tekintve a magyar konyha fő alapanyagait, az egyre rosszabb összetevőket tartalmazó ételek fogyasztásának növekedését és a (nép)- sportkultúra mondhatni teljes hiányát. Az egészséges(ebb) életmód kialakítása mindannyiunkat érintő változás. Érdeke az elhízott, túlsúlyos, de még a soványabb polgároknak, de szerepe van ebben az államnak is a jogi szabályozás kialakításával és ezáltal a társadalom tagjainak egészségesebb életmód- felé terelésében, valamint –szemlélet kialakításában. A termékek gyártói is mind-mind felelősséggel tartoznak az általuk előállítottak és közvetve a társadalom életmódja iránt. A rendelkezésből kifolyólag tehát társadalmi ellenőrzés történik.

Európában az elmúlt évtizedek étkezési szokásai és annak nagymértékű változásai a prognosztizálható eredményét tekintve, már-már tragikusnak mondhatók. Magyarországon is terjednek a világszerte népszerű gyorséttermi ételek, a magas zsír-, só- és cukortartalmú élelmiszerek, ami mára már fontos egészségügyi és természetesen **gazdasági kérdéssé vált**. Miért is? Ismervén a helytelen táplálkozásból fakadó egészségügyi problémák mértékét és szerepét a népbetegségek tükrében kijelenthető, hogy ezek a betegségek (pl.: elhízás, cukorbetegség) már nem csupán egyéni problémák, hanem össztársadalmi problémák egészségügyi és fiskális oldalon is. Fiskális oldalról nézve a túlsúlyos emberek vagy a cukorbeteg plusz társadalombiztosítás kiadást jelentenek az állam számára, vagyis ezáltal közvetett módon az adófizetők számára, nem beszélve arról, hogy az egészségügy halálozási arányai növekvő tendenciát mutatnak, ami tekintve a magyarság csökkenő létszámát úgy gondolom, hogy megkerülhetetlen probléma. Egyre több állam ismeri fel ezt az össztársadalmi gondot, mely ellen különböző kampányokkal, reklámokkal, adókkal és egyéb állami intézkedésekkel próbálnak tenni. Minden állam tekintetében elmondható, hogy a lakosság jó egészségi állapota meghatározza a fejlődést és ezzel párhuzamosan a jövőre vonatkozó kilátásait.

Hazánkban 2011. szeptemberben vezette be az országgyűlés a népegészségügyi termékadót, ismertebb nevén hamburgeradót vagy chipsadót a magas cukor-, só-, szénhidrát-, vagy koffein tartalmú ételekre, italokra. A törvényjavaslat benyújtói a törvény szükségességét azzal

indokolták, hogy a magyar lakosság egészségi állapota nemzetközi összehasonlításban rendkívül kedvezőtlen, s jóval elmarad attól, mint amit az ország társadalmi-gazdasági fejlettsége indokolna. A termékadó bevezetésének célja, hogy a magyar lakosság fogyasztási szokásait, ezáltal vásárlási magatartásait az egészségesebb táplálkozás felé terelje, illetve ezáltal a lakosság egészségi állapotát javítsa. Manapság az állam vezetésének koncepciója szerint véget kell vetni a jóléti társadalomnak, melyben minden –legyen az akár pozitív, akár negatív kihatású- költséget az állam finanszíroz. Erre az elgondolásra alapozva született meg az a metodika, mely szerint az egészségtelen életmód –elsősorban az egészségtelen táplálkozás eredményeként alakul ki- miatt terjedő népbetegségek, mint például az energiatartalom okozta szívinfarktusok tömkelege, a magas sótartalom által kialakult magas vérnyomás, a cukros ételek, édességek következményeként ismert cukorbetegség visszaszorítása, és a lakosság egészségesebb élet felé terelése érdekében ennek költségeit viseljék azok, akik ténylegesen nem figyelnek oda életmódjukra, tehát ha ezen betegségeket kiváltó módon élnek, viseljék annak következményeit, és a megbetegedés gyógyításával járó többlet társadalombiztosítási költség egy részét vállalják magukra úgy, hogy a termékek megvásárlásával azok kiskereskedelmi árába beépítve fizessék meg azt. Ennek alapján a törvény preambulumban megfogalmazott cél megvalósítása két irányba ágazhat el: egyrészt a jogszabály hatálya alá tartozó egészségtelen termékek megvásárlásának visszaszorítására igyekszik ösztönözni, azok árának növelésével, ezáltal előtérbe helyezve a quasi egészséges élelmiszereket, másrészt viszont világos, hogy aki a plusz költség ellenére is a megvásárlás mellett dönt, a termék ellenértéke mellett megfizeti a népegészségügyi termékadót. Az így befolyt összeg pedig a társadalombiztosítási alapot növeli. Ha viszont nem vásárolja meg adott neta-köteles terméket, nem gyarapítja az állam által az egészségügyi szférára szánt összegét, viszont ami pozitívnak mondható ekkor, hogy nem, vagy legalábbis kisebb eséllyel válik valamely, az egészségtelen életmódhoz kapcsolódó népbetegség áldozatává. Ezekről részletesebb gondolatfonalat vezetek végig dolgozatom későbbi részében.

A népegészségügyi termékadóról szóló törvény nemrég lépett hatályba, tehát mint jogintézmény, még rendkívül friss. Ebből kifolyólag kevés szakirodalom állt rendelkezésemre a témával kapcsolatban, így a források nagy részét a Nemzeti Adó- és Vámhivatal pénzügyőreinek tapasztalatai mellett leginkább internetes források képezik. A szabályozás rendkívüliségét és a probléma megoldandóságát hangsúlyozza az is, hogy a termékadó a környezetvédelmi termékdíjhoz hasonlóan a kezdetektől helyet kapott a www.termekdijinfo.hu internetes oldalon. Ezáltal igyekszik a NAV pénzügyőri ága

folyamatosan kapcsolatot tartani az ügyfelekkel és ily módon gondoskodik arról, hogy időben, illetve pontosan tájékoztatva legyenek. Mindezt aktuális cikkekkkel és tájékoztató anyagokkal igyekszenek megvalósítani, melyek sok, a törvény ellentmondásaiból származó gyakorlati kérdés megválaszolásában nyújtanak segítséget.

Célom, hogy a dolgozatom által egy átfogó képet adjak a nemrég bevezetett népegészségügyi termékadóról és konkrét, gyakorlati élethelyzetekből merítkezve rávilágítsak a törvény hiányosságaira, illetve a vámhatósági ellenőrzés során felmerülő problémákra. Ezekre vonatkozóan saját, valamint ezen a területen tevékenykedő pénzügyőrök tapasztalataira építve megoldási lehetőségeket is javaslok. Munkámat a következő hipotézisre építettem: ***a népegészségügyi termékadó nem minden paraméterében képes a törvényben lefektetett célját megvalósítani.*** Dolgozatom egészében igyekeztem a környezetvédelmi termékdíjjal való hasonlóságokat és különbségeket kiemelni, adott esetben azzal párhuzamot állítani.

Tanulmányom elsődlegesen a Hajdú-Bihar megyei Vám-és Pénzügyőri Igazgatóságon, illetve az Észak-Alföldi Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatóságon szerzett tapasztalatokra építem, melyben nagy segítséget nyújtott Faragó Gábor pénzügyőr hadnagy úr. Neki ezúton is köszönöm lelkiismeretes odafigyelését, és dolgozatom elkészítésének folyamatos nyomon követését.

Mellette természetesen hálával tartozom Dr. Suba László pénzügyőr őrnagy úrnak is, aki segítőkészségével, megbízhatóságával és mély szakmai tudásával nagyban hozzájárult dolgozatom eredményességéhez.

2 A termékadó előzménye, bevezetésének indokoltsága, meghatározása és elhelyezése az adókon belül

2.1 A termékadó előzménye, bevezetésének indokoltsága

A hamburgeradó, zsíradó vagy chipsadó, vagyis valamilyen bizonyítottan egészségtelen termék adóztatásának ötlete nem nyúlik vissza igazán régi időkre. Ilyen típusú közteher bevezetésének ötletét először Anton J. Carlson amerikai fiziológus vetett fel 1942-ben. Javaslatát azzal magyarázta, hogy a túlsúlyos emberekkel extra adót kellene fizettetni, amelyből emelni lehetne a fronton harcoló katonák élelemmel való ellátásának színvonalát. Az adóztatás történetében kronológiai sorrendben haladva legközelebb ez az elhízottak számának drasztikus növekedése láttán a '80-as évek közepén merült fel az Egyesült Államokban. Ekkor Kelly D. Brownell professzor, a Yale Egyetem élelmiszerpolitikával és elhízással foglalkozó Rudd Központjának igazgatója javasolta, hogy a hamburgeradóból befolyt összegből egészséges ételeket támogassanak.¹

Habár az Amerikai Egyesült Államokban született meg az ilyen típusú szabályozás gondolata, mára már számos országban alkalmazzák, vagy alkalmazása előkészítés alatt áll azért, hogy az étkezési szokások volumenét magasabb színvonalra emeljék, és a befolyt összegek az egészségügy keretein belül kerüljenek felhasználásra. Egészségtelen ételre az Egyesült Államok csaknem összes állama vetett már ki adót, és Európában is több ország vezetett már be ilyet. Dánia 2010 januárjában, Tajvan 2011. január 1-től zsíradó, Németország "szenvedélyadó" kivetéséről döntött. Számos országban pedig napirenden van a téma (Romániában, Nagy-Britanniában, Új-Zélandon, Franciaországban). Az adóbevételek elköltésének előremutató példái azok az amerikai kezdeményezések, amelyek, felismerve, hogy a kövérség elleni harc másik kardinális pontja a mozgás, az infrastruktúra újítását, korszerűsítését (kerékpár utak, sétautak kiépítése) finanszírozzák a befolyó adókból.

Fentiekből is egyértelműen kiolvasható, megállapítható az „adó jog reformáló” tendencia, hogy felismerve bizonyos egészségügyi, és azon keresztül gazdasági folyamatokat, egyre több kormányzat vezet be humán-egészségügyi okokra támaszkodó reform-adópolitikát, intézkedéseket.

¹ <http://aktiv.origo.hu/egeszseg/20110223-hamburgerado-vane-barmi-hatas-a-az-egeszsegre> A hír feldolgozásának időpontja: 2012.08.27.

Magyarországon a hivatalos elnevezés szerint: népegészségügyi termékadó, míg a köznyelvben „csak” „hamburgeradó” vagy „chipadó” megszületésének lényeges indokainak tekinthetők a Központi Statisztikai Hivatal adatai, melyek szerint 2008-ban minden második halálesetért az egészségtelen táplálkozás miatt kialakult betegség, így különösen szív-és érrendszeri betegség a felelős. Közel 65 ezren vesztették emiatt életüket. A népegészségügyi termékadó ötletgazdája, Dr. Csiba Gábor, a *Stratégiai Szövetség a Magyar Kórházakért Egyesület* elnöke, a Borsod Abaúj Zemplén megyei Kórház és Egyetemi Oktató Kórház Főigazgató Főorvosa, aki ezen ötletet először 2010-ben vetette fel szenvedélyadó, hamburgeradó és extrém adót tartalmazó javaslatcsomagként, mely 2011 tavaszára a Semmelweis-tervnek² is részévé vált. Alapfilozófiája, hogy, aki egészségromboló magatartást vagy tevékenységet végez, az járuljon hozzá majdani gyógyításának költségéhez. A harmadik csoportot nevezte extrém adónak, mely alapján az ittas vezetés vagy gyorsajtás miatt balesetet okozóknak és az extrém sportok űzése közben megsérülőknek saját forrásból, esetleg külön biztosításból kellene fizetniük az egészségügyi kezelés költségeit. A társadalombiztosító csak a közvetlen életmentés és az állapot stabilizálásának költségeit állná. Az eredeti törvényjavaslat szerint az alkohol és dohány termékek jövedéki adóját 10 százalékkal emelték volna, valamint plusz adót vetettek volna ki nemcsak az ételekre, hanem az extrém sportokra is.³

A népegészségügyi termékadó kidolgozóját, illetőleg a törvényalkotókat az a tény inspirálta, mely szerint a magyar lakosság rendkívül rossz étkezési szokásaitól eredeztethető több egészségügyi probléma vált népbetegséggé, tehát szükségszerű lett e szokások állami irányítással, jelen esetben az adópolitika eszközével történő megváltoztatása, irányítása. Az állami adópolitika egy újszerű, innovatív, a magyarországi adóztatás eddig gyakorlatilag ismeretlen adóztatási formájával igyekszik befolyásolni az egészségtelennek ítélt termékek forgalmát, illetve e módon célirányosan kiszélesíteni a társadalombiztosítás finanszírozási lehetőségeit.

² A *Semmelweis-terv* arra a koncepcióra építve született meg, mely szerint Magyarország felzárkózása, felzárkóztatása beteg emberekkel nem lehetséges. A jó egészségi állapot feltétele a hatékony egészségfejlesztés, az egészség védelme, betegségek megelőzése, a beteg emberek gyógyítása, mely elképzelhetetlen egy hatékonyan működő egészségügyi ellátórendszer nélkül. Több viszonyítási ponthoz képest is (pl.: korábbi adatok, Európai Unió szint) keveset költünk egészségügyi ellátásra, és amit felhasználunk, azt sem a leghatékonyabban tesszük. A Semmelweis-terv egy folyamatosan bővülő egészségügyi koncepció, mely ágazati stratégiai és cselekvési terveket határoz az egészségügyi ellátás fejlesztése érdekében. A kormány ciklus végéig minimum 250 milliárd forintban határozza meg azt az összeget, mely az egészségügyi szféra megmentéséhez, felzárkózásához szükséges.

³ <http://erthetoe.hu/cikkarchivum/24-interju-dr-csiba-gabor-figazgatoval> A hír feldolgozásának időpontja: 2012.08.27.

Egy hivatalos felmérés szerint Magyarországon minden 5. ember elhízott, és a lakosság több mint fele rendelkezik súlyfelesleggel. Habár az Európai Unió egész területén az elmúlt 20 évben megkétszereződött a túlsúlyosak száma, Magyarország még így is jóval az átlag felett van.⁴ A gyorsételek, a feldolgozott élelmiszerek, az adalékanyagok és az egyszerű szénhidrátok, fűszerek, ízesítőszerke és minden egyéb, egészségügyi szempontból káros hatással bíró összetevőt tartalmazó termékek már mindenhol begyűrűztek, ennek köszönhető ez a helyzet. Ezek mellett a túlzott állati fehérje és hidrogénezett zsírfogyasztást kell kiemelni, amely egyébként a magyar konyha sajátossága.

1. számú ábra⁵

Az 1. számú ábrán látható, néhány évvel ezelőtt készített felmérés is világosan mutatja, hogy az akkori 19 Európai Uniós állam közül Magyarország az 5. helyet foglalta el. A nők majdnem 19%-a, míg a férfiak körülbelül 21%-a volt túlsúlyos vagy elhízott 4-5 évvel ezelőtt. Természetesen napjainkban ezen arányok növekvő tendenciája figyelhető meg. A legjobb példa erre az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet 2011(!)-ben végzett

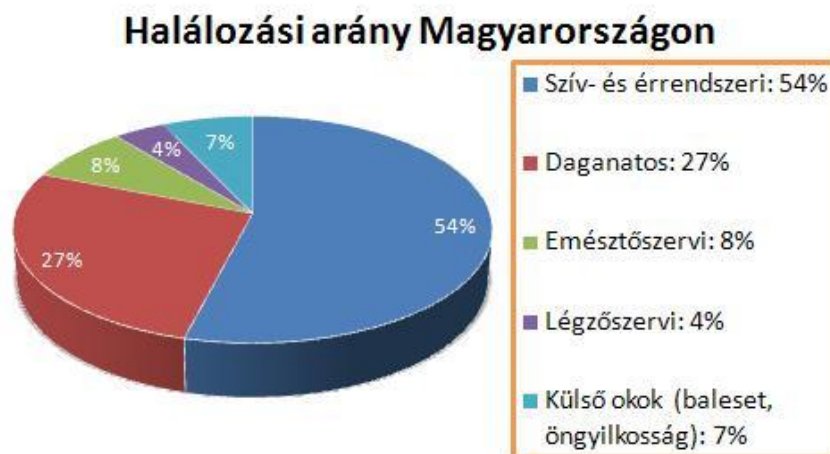
⁴ <http://nepszava.hu/articles/article.php?id=578099> A hír feldolgozásának időpontja: 2012.09.24.

⁵ <http://www.estihirlap.hu/node/6911> Feldolgozás időpontja: 2012.10.05.

kutatási eredménye, mely szerint a férfiak arányai ezen tekintetben mindösszesen 3-4 év alatt a negyedik helyre kerültek (61%). Ugyanezen tanulmány megállapítja, hogy a nők tekintetében a majdani 19% extrém módon 63%-ra nőtt, tehát nálunk van a legtöbb elhízott nő. Ez azt jelenti, hogy ily rövid idő alatt hazánk az első helyen áll a tagállamok listáján.⁶

Az elhízás, a rendkívül nagy súlyfelesleg eredménye szív-és érrendszeri-, keringési betegségek, vérnyomásproblémák, mozgásszervi elváltozások kialakulása. Leggyakrabban cukorbetegséghez vezethet, ami pedig vezető oka a vakságnak és a veseelégtelenségnek.⁷

2.számú ábra⁸

Az arányszámok világosan reprezentálják, hogy a halál okaként fellépő szív-és érrendszeri megbetegedés több mint felét teszi ki az éves halálozási arálynak. Ezt követik a daganatos megbetegedések, majd –messze lemaradva- összesen 8, 4, illetve 7%-kal következnek az emésztőszervi, légzőszervi és az egyéb okok miatt bekövetkezett halálesetek. Egyébként megemlíteném, hogy a daganatos, illetve emésztőszervi megbetegedések jelentős hányadát nagymértékben befolyásolja a helytelen táplálkozás és a mozgásszegény életmód. Egyes rákkutatók véleménye szerint a túlzott cukorfogyasztás megnöveli a rákos sejtek növekedésének és kialakulásának esélyét.

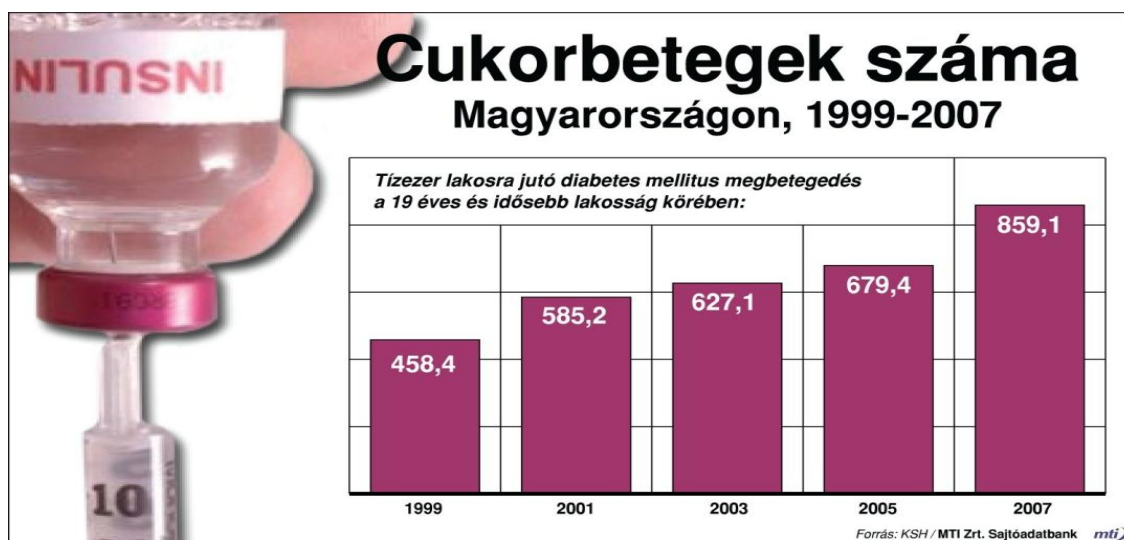
⁶ <http://inforadio.hu/hir/eletmod/hir-427000> A hír feldolgozásának időpontja: 2012.08.27.

⁷ http://nol.hu/lap/egeszseg/egeszseg/20120620-kettos_teher A hír feldolgozásának időpontja: 2012.08.27.

⁸ <http://www.lugosviz.net/Portals/0/Pictures/hal%C3%A1loz%C3%A1si%20ar%C3%A1ny%20Magyarorsz%C3%A1gon.JPG> Feldolgozás időpontja: 2012.10.05.

Az 1999-2007 között végzett vizsgálatok által még inkább hangsúlyosság vált az egészségügyi rendszer átalakításán túl a magyar lakosság életmód váltásának fontossága. Természetes, hogy az elhízással egyenesen arányosan nő a cukorbeteg száma. Jelen esetben látható, hogy nyolc év alatt majdnem kétszeresére nőtt ez a mérték.

3.számú ábra⁹

A túlsúly miatt kialakult, majd pedig állandósult humán-egészségügyi problémák világszerte óriási költséget okoznak mind a társadalombiztosítóknak, a munkaadóknak és persze az érintetteknek is. **Az uniós államok kiadásainak 7%-a kapcsolódik az elhízott lakosság miatti kifizetésekhez.** Ezt tovább gondolva, járulékos hatásként említhető az, hogy a gazdasági mutatókat lefelé húzza a túlsúlyosak idő előtti halála, ugyanis gyakorlatilag ők teszik ki az EU-s lakosság jelentős hányadát. Ez által pedig az Unió éves gazdasági teljesítménye akár 1%-kal is csökkenhet egyes elemzők szerint.¹⁰

Ha már a népegészségügyi termékadó indokoltságáról, az azt „előidéző” okokról beszélünk, nem csak az elhízást mint egyre növekvő társadalmi jelenséget kell megemlítenünk, hanem egyéb negatív hatású fogyasztási szokásokat is. Az emberek nagy részének életében fontos szerepet játszik az energiatartalom. A rohanó világgal, a gyors fejlődéssel tempót tartani mindenki -idős, fiatal, sportoló és nem sportoló- számára igazi kihívás. A „rohamtempó” gyakorlatilag életformává, életritmikává vált, és már nem csak menedzser-betegségként, hanem quasi „népbetegségként” beszélhetünk róla.

⁹ <http://www.egeszsegkalauz.hu/cukorbetegseg/a-cukorbetegseg-egyre-gyakoribb-108253.html> Feldolgozás időpontja: 2012.10.05.

¹⁰ <http://mfor.hu/cikkek/31680> Feldolgozás időpontja: 2012.10.05.

A gyártók nem kis haszon reményében nagyszerű lehetőséget kínálnak e probléma leküzdésére, ugyanis a boltokban számos, különböző félé-fajta, színű, méretű, formájú energiatalt találunk, melyek egyébként a túlsúlyhoz hasonlóan szív-és érrendszeri betegségek potenciális kiváltói. A rendszeres fogyasztók köre leginkább fiatal, fáradt felnőttekből, sportolókból és tinédzserekből tevődik össze. Manapság sajnos egyre több gyermek is közéjük tartozik. Rájuk nézve még nagyobb kockázattal jár e termékek fogyasztása, ugyanis akár több kávényi koffeint, illetve annak hatását fokozó anyagot is tartalmazhatnak. Ők tipikusan a világgal való lépés tartás miatt, a másik két kör pedig energiamerítés, vagy ami rosszabb e termékek fogyasztásának divata miatt „használja”. Rövidebb vagy huzamosabb időre felpörgetnek, majd a fogyasztás előtti energiaszint alatti szintre esünk vissza, sőt még hízoló hatásúak is. E mellett oly módon kerülnek elfogyasztásra, ahogyan a szervezetre gyakorolt hatásuk a legkárosabb, és amikor egyébként is pihenésre, és nem „újra tuningolásra” lenne szüksége: erős megterhelés után, teljesítmény fokozásra, fáradtság esetén, alkohollal keverve. Az energiatalt „normál esetben” is pont elég káros, de ezekben a szitációkban való fogyasztásuk káros hatásukat tovább fokozza. Az alkohol egyébként is gyors szívritmus kiváltó, a koffeinnel való keverése pedig ezt serkenti. Magyarországon a fiatalok körében gyakorlatilag már hagyománya van az energiatalt más, tömény szeszesitalokkal történő együttes fogyasztásának, melynek elegye egyes szakértők szerint gyakorlatilag idegméregnek tekinthető. A gyermekek esetében kialakult betegségek későbbi, akár csak felnőtt korban történő diagnosztizálása további kockázatokat hordoz magában.¹¹ Fő összetevői a cukor és a koffein. A koffein megakadályozza az alvásba részt vevő adozin elnevezésű (az agy működését befolyásolja), ezáltal a fogyasztó ébren marad. A szervezet ilyenkor úgy reagál mintha veszélyben lenne, így megnő a szívverés, és tágulnak a pupillák.¹²

A cukor egy olyan alapvető élelmiszer-alapanyag, amely markánsan képviseli az egyes termékek felhasználási, élvezeti és gyártástechnológiai sajátosságait. Éppen ezért határozza meg a fogalmát a népegészségügyi termékadóról szóló törvény, ugyanis több termék adókötelezettségének meghatározásakor irányadó a benne található cukor mennyisége. Hétköznapi értelemben a szacharózt értjük rajta, mint fehér, kristályos és szagtalan édes ízű anyagot.¹³ A finomított cukor nemcsak az inzulinszintet emeli meg, amivel a szervezetet a

¹¹ <http://www.webbeteg.hu/cikkek/egeszseges/4450/az-energiataltok-artalmasak-a-sziv-es-errendszerre> A hír feldolgozásának időpontja: 2012.10.08.

¹² <http://www.kamaszpanasz.hu/hirek/taplalkozas/2919/energiatalt-egeszseg> Feldolgozás időpontja: 2012.10.08.

¹³ Herédi János: A népegészségügyi termékadó-köteles termékek tarifális osztályozása I. 4. oldal
Pénzügyőr magazin 2012/5. szám melléklete

felhalmozásra buzdítja, de mert az emelkedést hirtelen inzulincsökkenés követi, hamarosan újból éhségérzetet kelt. Mivel a mindennapi energiaszükségletnek csak mintegy 10 százalékát kellene cukorból fedeznünk, az pedig az elfogyasztott gyümölcsök és tejtermékek révén hamar összeadódik, a finomított cukor nemcsak a diabétesz kialakulásáért felel, de szerepe van az elhízásban is. Lebontása B1-vitamint von el a szervezetből, s így ingerültséghez és agresszióhoz vezethet. Serkenti az adrenalin termelődést, s túlzott adrenalin túlpörgést, székrekedést, légzési panaszokat és további stresszes tüneteket okoz. Megköti a vérben a húgysavat, amely köszvényt eredményezhet. A szervezet, hogy a vér savtartalmát közömbösítse, kalciumot von ki a csontokból, csonttritkulást és fogszuvasodást idézve elő.¹⁴

Az alkotórészek közül lényeges kiemelni továbbá a taurint, amely a szívverés és az izomösszehúzódások szabályozását végző szervezet által termelt természetes aminosav, viszont ital adalékként kifejtett hatását ma is vizsgálják. Köztudottan serkentő hatású, és növeli a víz és az ásványi sók arányát a vérben.¹⁵

A következőkben bemutatott felmérés is igen szomorú tényeken alapszik. E szerint az energiaiital-túladagolás áldozatainak 77 %-a 18 év alatti személy volt. Legnagyobb számban a 13-14(!!!) évesek körében mutatható ki ez a sajnálatos jelenség. A következő hozzájuk hasonló arányban állók a 19 év felettiek voltak. Közülük sokan több napos ellátásra szorultak, melynek folyamán kiderült, hogy ők napi 2dl-3 liter közötti mennyiséget fogyasztottak rendszeresen. A 4. számú ábra az Országos Tisztiorvosi Hivatal 2011-ben végzett felmérése alapján készült, melynek során a vizsgált személyek 87%-a volt fiatalkorú.¹⁶

Az arányszámok és a fogyasztott mennyiség is felveti a mindenkori kormányzat, a társadalom (szülők, iskola) és a reklámpar felelősségét, ugyanis e mérgező italokat is előszeretettel reklámozzák, melynek hatására nem csak bármely felnőtt, de bármely gyermek is kényszerítést érezhet arra, hogy fogyassza ezeket a termékeket.

Mivel az energiaiitalok eladásából nagy bevétel származik, ezért az alkoholok, valamint a dohányáru esetében alkalmazott korhatárt ebben az esetben nem határozzák meg, ami azt jelenti, hogy a reklámok által feltűzött gyermek szabadon megveheti, anélkül, hogy tudná mennyi kárt tesz magában.

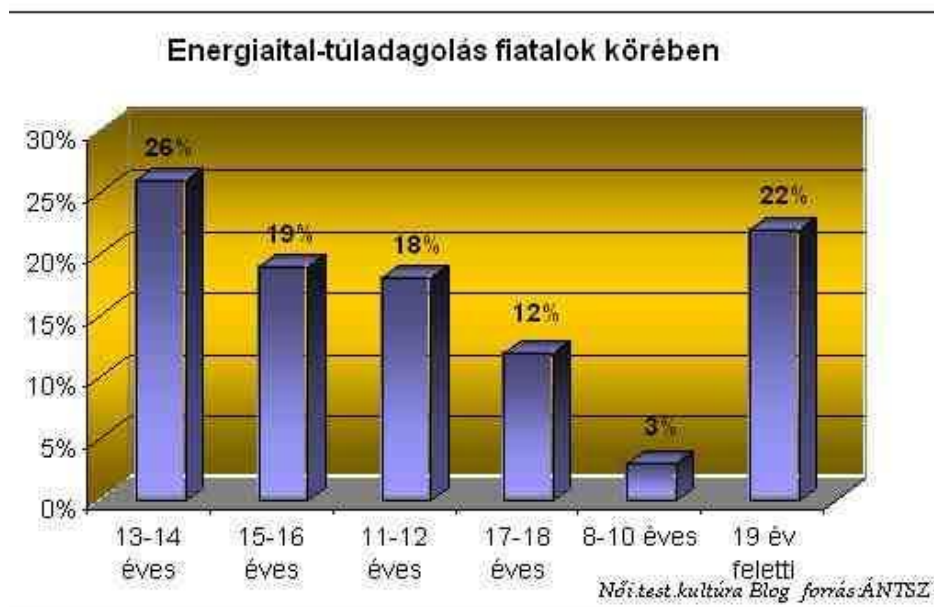
¹⁴ <http://webbeteg.hu/cikkek/egeszseges/11048/a-cukor-karos-hatasai> Feldolgozás időpontja: 2012.10.08.

¹⁵ <http://www.kamaszpanasz.hu/hirek/taplalkozas/2919/energiaiital-egeszseg> Feldolgozás időpontja: 2012.10.08.

¹⁶ <http://noitestkultur.com/2012/02/08/felmeres-a-fiatalok-energiaiital-fogyasztasarol> Feldolgozás időpontja: 2012.10.08.

Egy másik kutatás alapján elmondható, hogy korosztályonként felfelé lépkedve egyre kevesebb a rendszeres energiatartal fogyasztó, 61 év felett szinte elhanyagolható a számuk.

4. számú ábra¹⁷

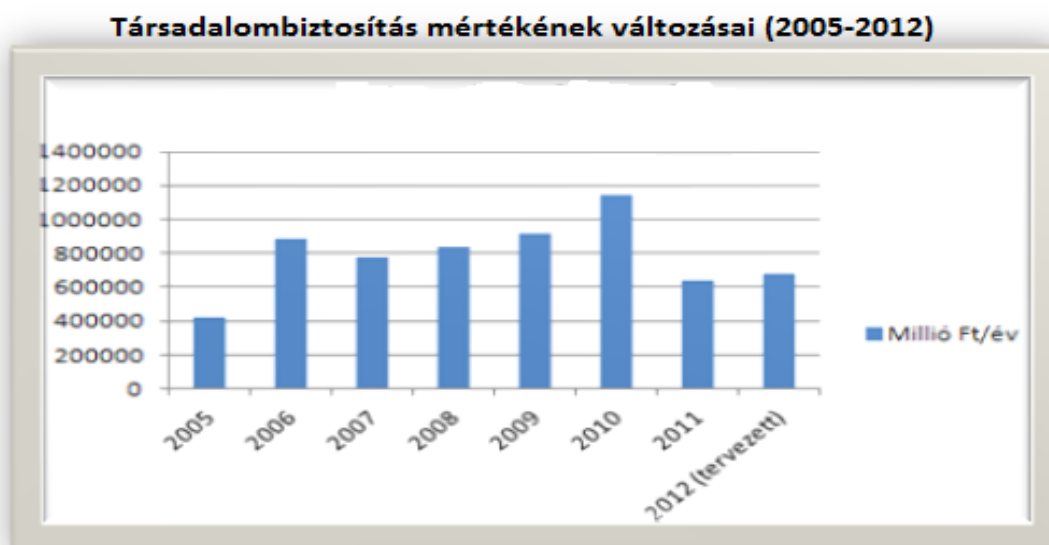

A Központi Statisztikai Hivatal adatait alapul véve a következő diagrammal szemléltetem a magyar társadalombiztosítási kiadások összegét 2005-2011 évben, valamint a 2012-es évre tervezett mértékét. Szembetűnő az évenkénti mennyiség, melynek egyértelműen az egészség romlása az egyik oka. Ez természetesen maga után vonja azt, hogy az erre fordított összeget évről-évre növelni kell. Magyarországon 3,893 millióan fizetnek egészségbiztosítási járulékot, az egészségügyi ellátásra jogosultak száma pedig meghaladja a 9,6 milliót. Jelenleg megbecsülni sem lehet, hogy a társadalombiztosítási ellátásokat fizetés nélkül igénybe vevők hány milliárd forinttal károsítják meg a közös kasszát.

Látható, hogy a 2011-2012-es évet megelőzőkhöz képest mennyivel csökkentették az idei évre szánt keretet az állam részéről, ugyanis a fennmaradó szükséges mennyiséget a népegészségügyi termékadóból származó bevételből igyekeznek pótolni.

¹⁷ Ugyanaz Feldolgozás időpontja: 2012.10.08.

5. számú ábra¹⁸

A GfK Hungária és a TÁRKI Egészséggazdasági Monitor 2011 januárjában indult a lakosság egészséggel kapcsolatos szokásainak, viselkedésének változására irányuló vizsgálat sorozata. Egyik eleme az ugyan ezen év tavaszán 3000 fővel végzett kutatás arra vonatkozóan, hogy a magyarok mennyit költenek az egészségükre. A felmérés során arra keresték a választ, hogy mit tesznek az emberek egészségük megőrzése, illetve javítása érdekében, és persze mit, mikor, hogyan és mennyi pénzt áldoznak ezért. Eredményként elmondható, hogy éves szinten összesítve közel 2254 milliárd forintot költenek az állampolgárok ilyen jellegű kiadásokra, melynek több, mint felét gyógyhatásúnak és egészségesnek tartott termékekre, egészségfejlesztésre, gyógyszerekre és különböző gyógyászati termékekre. Ezzel szemben egészséges étkezésre ennek az összegnek csupán 14%-át fordítják, ami pontosan 315 milliárd forintot jelent. Majdnem ugyanennyi az egészséges életmóddal kapcsolatos szolgáltatásokra (pl.: konditerem, uszoda) fordított összeg is, 306 milliárd forint.¹⁹ Elszomorítónak tartom, hogy ilyen nagy összegnek ilyen csekély részét képezi csak az egészséges táplálkozás előtérbe

¹⁸ http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qse007d.html internetes oldalon található információk által általam készített ábra Feldolgozás időpontja: 2012.10.06.

¹⁹ <http://gnld-termek.hu/kapcsolodo-cikkek/a-magyarok-egyre-tobbet-koltenek-az-egeszsegukre.html> Feldolgozás időpontja: 2012.10.08.

helyezése, holott ez az, ami az egészséges életmód alapját képezi. A változtatás nagyon fontos lenne, hiszen mint a mondás is tartja: „az vagy, amit megeszel”. Ennek értelmében aki próbál egészségesebbé élni, étkezni, vagy ténylegesen így tesz, jobban érzi magát, és mások is pozitívabb véleményt alkotnak róla.

Az Országgyűlés 2011. július 11-én fogadta el a népegészségügyi termékadóról szóló 2011. évi CIII. törvényt, amely a népegészségügyileg nem hasznosnak tekintett élelmiszerek fogyasztásának visszaszorítását és az egészséges táplálkozás előmozdítását célozza, valamint az egészségügyi szolgáltatások, elsősorban a népegészségügyi célú programok finanszírozásának javítása érdekében.

Az eredeti javaslathoz képest számos módosítás figyelhető meg, ugyanis a hatályos törvény értelmében csak az élelmiszerek egy szűk csoportjára vetették ki ezen új adófajtát. A mindenki számára hamburgeradóként ismert termékadó nevétől eltérően nem vonatkozik a gyorséttermi hamburgerekre. A korábbi elgondolásokhoz képest szűkült az adóztatási körbe eredetileg bevonni javasolt terméklista, amelyre végül nem került fel a hamburger, a készételek több csoportja és az alkoholféleségek, kivéve annak egy manapság felkapott enyhébb formája az ízesített sörök és az alkoholos frissítők. A listára azokat az étel- és italféleségeket vették fel, amelyek só- és cukortartalma az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet tudományos vizsgálatai szerint az egészségügyi határértéket meghaladja.²⁰

A népegészségügyi termékadót bevezető jogszabályt hatályossá válása óta háromszor módosították, melyből kitűnik, hogy a termékadó szabályozása, ellenőrzése még nem teljesen kiforrt, folyamatos módosításokra, kiegészítésekre szorul. Kutatásom során igyekeztem mindig probléma-centrikusan elemezni a témát, éppen ezért ezekre javaslatokat is teszek és igyekszem minél több következtetést levonni.

²⁰ http://mandiner.hu/cikk/20110609_nem_vetnenek_ki_a_hamburgerre_hamburgeradot Feldolgozás időpontja: 2012.09.24.

2.2 A neta meghatározása, elhelyezése a többi adónem között

A népegészségügyi termékadóról szóló törvény 2011. szeptember 1-jén lépett hatályba, így még nagyon friss adótípus Magyarországon. Célját és tárgyát tekintve ilyen típusú adó korábban gyakorlatilag nem létezett.

A népegészségügyi termékadó klasszikus egyfázisú forgalmi adó, azaz a különféle cukor- só- és koffeintartalmú (metil-xantin, taurin) termék első belföldi értékesítését teszi adókötelessé.

21

A termékadó adócsoportokon belüli megfelelő elhelyezéséhez először is több alapvető ide vonatkozó fogalmat kell meghatározni.

Az első ilyen magyarázatra szoruló az adó definíciója, mely materiális értelemben az állam és a természetes személyek vagy szervezeteik között dologi (pénzbeli) közvetítéssel létrejött kapcsolat, mely egyidejűleg a társadalom különböző csoportjai és tagjai között kapcsolatot keletkeztet. A jog pedig a következőket mondja róla: az állam, illetve az adóhatóság és az adóalany közötti viszony, melyet az adóalanyok gazdasági tevékenységéhez, jövedelmi, vagyoni helyzetéhez igazodó jövedelemszabályozás érdekében az anyagi eljárási normák határoznak meg, és amelyek anyagi és eljárási jogviszonyokban realizálódnak. Más értelmezés szerint az adó az állam által egyoldalúan megállapított, kényszer útján behajtható, közvetlen ellenszolgáltatás nélküli pénzfizetésre irányuló kötelezettség, melynek célja, hogy elegendő bevételt biztosítson az állami és helyi feladatok finanszírozásához. Mint ezen meghatározásokból is világosan kitűnik, több megfogalmazás is létezik. Ezek közös vonása, hogy az adó egy olyan közvetlen ellenszolgáltatás nélkül megkövetelt szolgáltatás, amelyet az állam hatalmánál fogva, a közkiadások forrásainak biztosítása érdekében szed a nemzetgazdaság szereplőitől, az általa meghatározott mértékben.²² Úgynevezett újraelosztó funkciót is be kell, hogy töltsön, még pedig egyrészt az államháztartás és a gazdasági szféra között, másrészt a gazdaság különböző szereplői között. Kiszolgálja az államháztartást, és alapját képezi az állami rendszerek működése fenntartásának (redisztributív jelleg).

²¹ <http://ado.hu/rovatok/ado/a-nepegeszsegugyi-termekado-chipsado> Feldolgozás időpontja: 2012.09.27.

²² Jövedéki alapok I. Adópolitika és az anyagi jogi szabályozás, 10. oldal Az adó fogalma, Szerzők: Simon Zoltán, Pozsgai Zoltán, Kis Judit, Boros Sándor, VIVA Média Holding, Budapest, 2006.

Az adó olyan sajátosságokkal rendelkezik, melyeknek együttesen kell megfelelnie adott adónemnek. Csak és kizárólag az állam vagy általa felhatalmazott szerv vetheti ki jogszabály alapján, így meg nem fizetése jogi következményeket von maga után, ezáltal az adóalanytól kikényszeríthetővé válik. A teljesítendő adó ellenében az adóalany ellenszolgáltatásra nem jogosult.

Korábban azt mondtam, hogy az új adónem egy klasszikus egyfázisú forgalmi adó, mely rendszeresen, közvetett módon kerül megfizetésre, alapja pedig az egykulcsos adómérték. Továbbiakban ezt az összetett meghatározást részletesen elemzem. Az első az elemi fogalom (adó) magyarázata után a forgalmi adó jelentése és fajtái. Az egységes adóztatás, különösen a forgalmi adók esetében nélkülözhetetlen az egységes belső piac működésének biztosításához. Materiális értelemben a forgalmi adók termékek vagy szolgáltatások értékesítéséhez, importjához vagy exportjához kötődnek, tehát akkor kerülnek megfizetésre, ha valamilyen árbevétel keletkezik.

Magyarországon a következő ilyen típusú adók szerepelnek: 1. általános forgalmi adó (Áfa), 2. jövedéki adó, 3. regisztrációs adó, 4. népegészségügyi termékadó, 5. helyi adók közül az iparüzési adó. Megkülönböztetünk egy-, több- és összefázisú forgalmi adókat. Az **egyfázisú adó** az értékesítési folyamatot csak egy ponton terheli, ilyen a mai magyar adórendszerben például a jövedéki adó, míg a **többfázisú adó** az értékesítési folyamatot több, de nem az összes pontján terheli. Ezekkel szemben az **összfázisú adó** az értékesítési folyamatot annak minden pontján terheli. A termékadó egyfázisú volta azzal magyarázható, hogy az adókötelezettség az adóköteles termék első belföldi teljesítési helyű értékesítéséhez kötődik, mely pedig a törvény értelmező rendelkezése alapján az Áfa törvény szerinti teljesítési hellyel egyezik meg.²³

A kivetés iránya szerinti közvetett, vagyis indirekt adó, a direkt adóval szemben árukra, forgalomra vonatkozó kötelezettség, melynek 3 formája van: progresszív, degresszív és lineáris.²⁴ Tehát a közvetettség magyarázatával egyúttal a forgalom utáni megállapítást is indoklom, ugyanis ez esetben az adófizető és az adóterhet viselő személy vagy szervezet - mint adóalany- más, mert az általa az adóhatóság részére befizetett adót áthárítja a vevőre (fogyasztóra), aki az adót ténylegesen fizeti. Ebben az esetben a termék, illetőleg szolgáltatás

²³ http://adozona.hu/archive/20110712_ado_hamburgerado-chips_magyar_termekado Feldolgozás időpontja: 2012.09.27.

²⁴ Jövedéki alapok I. – Adópolitika és az anyagi jogi szabályozás 30-31. oldal, Szerzők: Simon Zoltán, Pozsgai Zoltán, Kis Judit, Boros Sándor, VIVA Média Holding, Budapest, 2006.

igénybe vevőjét terheli. Az értékesítő ebben az esetben jogosult az adót a termék vagy szolgáltatás árába foglaltan a fogyasztóra áterhelni, és természetesen át is fogja terhelni. Az adót fizető gazdálkodó (pl. egy forgalmazó cég) és az adó terhét viselő személy (pl. egy vásárló) nem ugyanaz, mert a végső fogyasztó viseli az adó terhét, ugyanakkor nem ő az adóalany. Jogilag viszont azt terheli az adókötelezettség, aki azt szabad forgalomba bocsátotta. Ide tartozik még az áfa és a fogyasztási adó is.²⁵ Fontosnak tartom hát kiemelni, hogy ez egy **fogyasztási oldalt terhelő adónem**.

A népegészségügyi termékadó különlegessége az adó tárgya tekintetében az, hogy nem minden terméket terhel, sőt nem is az alapvetőeket, csakis kizárólag olyan árukra vonatkozik, mint például energiatital, melyet általában magas koffein tartalma miatt vásárolnak, de ide tartoznak még a chips, a kóla, a sós rágsálnivalók, az ételízesítő, a csokoládé, az alacsonyabb minőséggel bíró lekvárféleségek, tehát olyan készítmények, melyek mindennapjainkban nem létfontosságúak, de egészségünkre nézve annál inkább rizikófaktorot jelentenek. Az ételízesítő például friss, vagy legalábbis eredeti zöldségekkel helyettesíthető, tehát az egészségtelen könnyen egészségesre cserélhető, vagy például a chips esetében nemes egyszerűséggel az, hogy nem kell- nem létfontosságú megvásárolni. A termékek, melyekre vonatkozóan a fogyasztót adófizetési kötelezettség terheli olyanok, melyekről a vásárló dönti el, hogy megvásárolja-e őket. A választásban természetesen a termékek ára játsza a központi szerepet, ugyanis a neta meghatározott körű termékek árát kisebb-nagyobb mértékben megemeli, mely által a törvény két szinten is eléri a célját. Egyrészt ennek hatásaként a fogyasztó ezen élelmiszereket és italokat nem vásárolja meg és/vagy olyan termékek megvásárlása mellett dönt, melyek nem állnak a rendelkezés hatálya alatt, ezek a quasi egészségesebbek. Másrészt pedig akik ennek ellenére is megveszik e termékeket, azok természetesen a vásárlással megfizetik a netát is a termék ellenértéke mellett, ezáltal hozzájárulnak az egészségtelen termékek okozta társadalombiztosítási plusz költség finanszírozhatóságához.

A közvetett adó különböző fajtái a befizetett adó és a jövedelem százalékos növekedése összefüggésben magyarázhatók. Progresszívnál a befizetett adóé nagyobb, degresszív esetben kisebb, míg a lineáris adónál a két érték azonos százalékban van jelen. Ez az elkülönítés az adómérték szerint lehetséges. Mindez azt jelenti, hogy az első esetben az adóalap növekedésével nő az átlagadókulcs, vagyis minél magasabb az adókulcs, annál nagyobb százalékát kell adó formájában befizetni. Erre a legtokéletebb példa a személyi

²⁵ Jövedéki alapok I. – Adópolitika és az anyagi jogi szabályozás 29. oldal, szerzők: Simon Zoltán, Pozsgai Zoltán, Kis Judit, Boros Sándor, Budapest, VIVA Média Holding, 2006.

jövedelemadó, ugyanis ennek megfelelően a gazdagabbaknak jövedelmük nagyobb százalékát kell leróniuk adó formájában. Lineáris adóra megfelelő példa a magyarországi társasági adó.²⁶

A termékadó esedékesség szerint a rendes adók közé sorolható, mely szerint **folyamatosan meg kell állapítani és fizetni**. Ennek ellenkezője a rendkívüli esetben kivetett adó, melyet az ország vezetése rendkívüli állapot vonzataként adott időszakra nézve állapít meg. A megnevezés hivatalos, adózási szempontból való értelmezésétől eltérően, mely szerint a rendes adó folyamatosan hozzájárul a költségvetés gyarapodásához, a népegészségügyi termékadó a 2012-es módosítástól kezdődően nem közvetlenül a központi költségvetést növeli, hanem az ebből származó bevételek az Országos Egészségbiztosítási Alap kasszáját kívánják bővíteni.²⁷ E változtatásra a legkézenfekvőbb választ a törvény céljában találjuk meg: „**népegészségügyi célú programok finanszírozásának javítása**”.²⁸ Ilyen lehet például konkrét és célirányos humán-egészségügyi kiadások finanszírozása mellett (pl.: kórházak költségeinek finanszírozása) az orvosok (ideértve a Magyarországot kényszerűségből elhagyni tervező orvosokat) fizetésének a megfelelő (jobban mondva elfogadható) szintre történő emelése vagy az év végi jutalmak biztosítása az egészségügyi dolgozók részére. Másik fontos célja a törvénynek a nem hasznos élelmiszerek fogyasztásának visszaszorítása, egészséges élelmiszerek preferálása, melynek elsődleges oka hazánk egészségügyi mutatói elmúlt évtizedekben történt kivétel nélküli romlása, mint ahogyan azt dolgozatom ezen részének első felében már bemutattam. Ezt mutatják a fentebb elemzett statisztikák is. Természetesen a társadalom jól felfogott érdeke az étkezési és fogyasztási kultúra megreformálása, ezáltal az egészségtudatosabb gondolkodás kialakítása.

A népegészségügyi termékadót sokan népegészségügyi termék*díj*ként emlegetik. Ennek oka a környezetvédelmi termék*díj* (továbbiakban: kvtd) hasonló paramétereiben keresendő, ugyanis mindkét adónem – egymáshoz hasonló módon- **kettős szerepet** tölt be. Egyrészt állami bevételt produkálnak, másrészt viszont mindkettő befolyásolja és irányítja a kívánt pozitív irányba (lásd: törvény célja) a fogyasztást, illetve a keresletet. A chipsadó -kifejtve hatását- visszaszorítja a nem hasznos élelmiszerek fogyasztását, illetve preferálja az egészséges táplálkozást, a termék*díj* pedig a környezetszennyező, illetve hulladékká váló anyagok szinten tartását célozza. Ez az, amitől a hamburgeradó a kvtd-hez hasonlóan olyan különleges és

²⁶ Jövedéki alapok I. – Adópolitika és az anyagi jogi szabályozás 31. oldal Szerzők: Simon Zoltán, Pozsgai Zoltán, Kis Judit, Boros Sándor, VIVA Média Holding, Budapest, 2006.

²⁷ A népegészségügyi termékadóról szóló törvény 11. §

²⁸ A népegészségügyi termékadóról szóló törvény preambuluma

ugyanúgy kettős szerepet betöltő, ugyanis rendelkezik mind az egészségügyi szabályozás jellemzőivel, mind az adójellegű szabályozás ismérveivel. Ez alapján áll párhuzamban a környezetvédelmi termékdíjjal, mely egyfajta környezetjogi szabályozóeszköz, másrészt viszont egy bevételt eredményező adónem is, melyet szintén jellemeznek a környezetjogi szabályozás és az adójellegű szabályozás sajátosságai is.²⁹ Egyik adónak sem az elsődleges célja a bevételszerzés, sokkal inkább **a törvényben meghatározott célok elérése fiskális eszközök bevetésével**, mely mindkét esetben a rendelkezés hatálya alá tartozó termékkör árának növelése által történik meg. Egyértelmű, hogy ez által ellenértékük növekszik, így hátrányba kerülnek azon termékekkel szemben, melyekre a szabályozás nem vonatkozik.

Összegezve tehát kijelenthető, hogy az elsődleges analógiát a két adónem között az adja, hogy a környezetvédelmi termékdíj esetében a környezetszennyezéssel, a népegészségügyi termékadó vonatkozásában pedig az egészségtelen étel-, italfogyasztással válik adófizetővé az állampolgár a törvény hatálya alá tartozó termékkör vásárláskori preferálásával.

A neta kettősségének eredményeként tehát két dolgot említenék meg: egyfelől megdrágítja az egészségtelen élelmiszereket, termékeket, másfelől ezzel igyekszik visszaszorítani a vásárlóerőt, ugyanakkor előrelendíteni az egészséges táplálkozási szokások kialakítását. Mindez tehát kétféleképpen történhet meg, még pedig vagy a drágább, de egészségtelenebb áruk megvásárlásával, mely által csökken a megadóztatott termékek értékesítése összhangban az egészségügyi célokkal, viszont teljesül a neta fizetési kötelezettség vagy pedig azáltal, hogy az állampolgárok nem vásárolják meg e termékeket és helyettük más adómentességet élvező termék kerül a kosarukba. Ezáltal bővül a quasi egészségesebb fogalma.

²⁹ Faragó Gábor: A környezetvédelmi termékdíj –A termékdíjjal kapcsolatos vámhatósági ellenőrzések című 2010. évi szakdolgozatából merítve, Rendőrtiszti Főiskola (ma: Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar)

3 Jogi szabályozás bemutatása - 2011. évi CIII. törvény – A népegészségügyi termékadóról

3.1 A törvény célja, kapcsolódó jogszabályok

A törvény preambuluma tartalmazza megalkotásának célját:

„a népegészségügyileg nem hasznos élelmiszerek fogyasztásának visszaszorítása és az egészséges táplálkozás előmozdítása, valamint az egészségügyi szolgáltatások, különösen a népegészségügyi célú programok finanszírozásának javítása”.³⁰

A népegészségügyi termékadó kutatása során nagy hangsúlyt fektettem a „törvény betűjének” megismerésére, hisz bár legyen az csak 4 oldal, az ott leírtak nélkül nem lehet teljes mértékben állást foglalni ebben a témakörben.

Kapcsolódó jogszabályok

A Népegészségügyi termékadó tv. mellett kapcsolódó jogszabályokként jelennek meg:

- **Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény** (a továbbiakban: Áfa-törvény)

Az egyik elsődleges kapcsolódó jogszabály, hisz a népegészségügyi termékadó fizetése, bevallásának gyakorisága az áfa-gyakorisághoz kötődik, melyet később fejtek ki.

Több, a Neta törvényben leírt értelmező rendelkezésekben meghatározott fogalom értelmezése is az Áfa-törvényben leírtakhoz kötődik. Ilyen például a teljesítési hely definíciója.

- **Magyar Élelmiszerkönyv**

Célját és feladatait az élelmiszerekről szóló 1995. évi XC. törvény határozza meg. A Magyar Élelmiszerkönyv³¹ létrehozásának oka az élelmiszerekről szóló törvényi rendelkezések mellett azok jogi szabályozásának korszerűsítése. A Magyar

³⁰ 2011. évi CIII. a népegészségügyi termékadóról szóló törvény preambuluma alapján

³¹ Codex Alimentarius Hungaricus

Élelmiszerkönyv Bizottság dolgozta ki. Három kötetből álló szabályozás, melynek az *első kötetében* minden Magyarországon előállított, illetve forgalomba hozott élelmiszerre kötelező erejű, az Európai Unió iránymutatásai szerint megfogalmazott előírások szerepelnek. Ezen belül 3 számcsoporthoz felosztás létezik: 1 az előírások, 2 az előírás fajtája (általános, egészségvédelem, termékleírás, friss gyümölcs-zöldség), 3 az EU-tól átvett direktíva azonosító száma. Hogy érthető legyen, mondok erre egy példát: ha az első kötetben a következő számot látjuk: 1-2-95/2 azt jelenti, hogy 1: az egyes sorszámmal kezdődőek az előírások elején helyezkednek el. 2: az egészségvédelem érdekében hozott szabályozásról van szó. 95/2: az Unió normatíva száma, melynek megfelelően ezt a rendelkezést meghozták. A kötet *második része* a magyar fogyasztók számára fontos, de uniós szinten nem szabályozott egyes termékek minőségi szabályozását jelenti termékcsoportokra lebontva. Az *utolsó rész* a „Hivatalos Élelmiszervizsgálati Módszergyűjtemény” címmel az egyes élelmiszerek vizsgálati módszereit írja le, természetesen az uniós előírásokat figyelembe véve.³²

A Magyar Élelmiszerkönyvre történő hivatkozás, ezáltal szabályainak és tartalmának pontos ismerete elengedhetetlen egyes termékkörök (gyümölcsíz) esetében, azok kétséget kizáró módon történő adóköteles voltának megállapításához.

- **Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény** (a továbbiakban: Art.)

Az Art. az Áfa-törvény mellett a másik fontos kapcsolódó jogszabály a Neta törvénynek, melynek alábbi szakasza mondja ki az Art.-vel fennálló szubszidiárius kapcsolatot:

„Népegészségügyi termékadó tv. 10.§ (6) Az e törvényben nem szabályozott eljárási kérdésekben az adózás rendjéről szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.”

Tehát maga a népegészségügyi termékadóról szóló törvény rendelkezik az Art. alkalmazásáról, így annak ebből fakadóan meghatározó szerepe van az azzal kapcsolatos eljárások során.

Az Art. mind elsődleges kapcsolódó jogszabály fontosságának hangsúlyozásakor elengedhetetlenül fontos megemlíteni, hogy csak az Art. szerinti adóellenőrzési típusok égisze alatt van jelenleg az eljáró pénzügyőröknek lehetősége a

³² http://opulus.hu/elelmiszeripar/magyar_elelmiszerkonyv Feldolgozás időpontja: 2012. 10.03.

népegészségügyi termékadóval kapcsolatos ellenőrzési feladataikat elvégezni, potenciális adózói kört felderíteni, adatokat gyűjteni, illetve a bevallásokat utólag vizsgálni.

- **A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény** (továbbiakban: Ket.)

A termékadó ellenőrzésének általános szabályai szerint azokban a kérdésekben, melyekben az Art. nem ad választ, a Ket. szabályait kell megfelelően alkalmazni.

3.2 Fogalom meghatározások

Az „*Értelmező rendelkezés*”-be foglalt definíciók ismertetése elengedhetetlen a népegészségügyi termékadó témakör bemutatásához, illetőleg annak értelmezhetőségéhez. A fogalmak ismerete természetesen az adókötelezettség megállapításakor is fontos szerephez jut, ugyanis számos kételyt érintő kérdés megválaszolásában nyújtanak segítséget. Ilyen például az előrecsomagolt termék fogalma, vagy a hétköznapi értelemben egyszerűnek tűnő cukor- vagy só fogalmainak meghatározása, mely döntő jelentőséggel bírhat, ha egy adott termékfeleség potenciális adókötelezettségének megállapítása szükséges.

A 2011. szeptember 1-jén hatályba lépett rendelkezés szerint:

„1. § E törvény alkalmazásában

1. **belföld**: a Magyar Köztársaság területe;

A belföld fogalma az adókötelezettség megállapításánál bír jelentőséggel, hisz az első belföldi ügylet következtében keletkezik adókötelezettség.

2. **cukor**: 1701, 1702 VTSZ szám alá tartozó termék;

A cukor központi szerepet játszik a termékek élvezeti jellemzői szempontjából. Hétköznapi értelemben a szacharózt értjük rajta, melyből többféle anyag is készül. Ilyen a kristálycukor, a porcukor, a kockacukor, illetőleg különböző édesipari termékek elkészítéséhez is tartalmazzák. Az étel- és italgyártás során már sokkal inkább használatosabb, mint közvetlen felhasználással. Az áruosztályozás a

Kombinált Nomenklatúra³³ és a hozzá tartozó HR³⁴ magyarázat használatával történik. Ide tartoznak pl.: nyerscukor, barna cukor, tejcukor.

3. só: 2501 VTSZ szám alá tartozó termék;

A só fogalmának pontos meghatározása ugyanolyan fontos, mint a cukoré, ugyanis a vámjog, adójog, vámtarifa értelmezésében sokkal szélesebb termékkörrel beszélünk, mint hétköznapi értelemben. E szerint ide soroljuk pl.: nyers formában bányászott só, szolár só, ami a tengervízből nyert só, a finomított só.

4. előrecsomagolt termék: a termék és az azt tartalmazó egyedi csomagolás kombinációja, ha

a) a terméket nem a fogyasztó vagy a végső felhasználó jelenlétében csomagolják, *Fontos tisztázni, hogy kit is értünk **fogyasztó**, illetve **végső felhasználó** alatt. Az a vevő, aki a megvásárolt terméket másnak már nem értékesíti tovább, illetőleg nem használja fel saját termék előállításához, illetve ahogy a törvény fogalmaz, nem a jelenlétében történik a termék csomagolása.*

³³ Rövidítve: KN. A 2658/87 EKG rendelet I. számú melléklete tartalmazza a Kombinált Nomenklatúrát és a hozzá tartozó rendelkezéseket.

³⁴ A HR a KN-hez tartozó Összehangolt Áruleíró Kódrendszer, a KN ezen alapul.

b) a csomagolásban található termék mennyisége előre meghatározott,
*Ez azt jelenti, hogy az előre meghatározott, adott terméket jellemző standard tömeget,
illetve az űrtartalmat fel kell tüntetni a csomagoláson, pl.: vödrös keksz- 2 kg*

c) a b) pont szerinti mennyiség a csomagolás felbontása vagy észrevehető módosítása
nélkül nem változtatható meg, és
A küllemhibás vagy nem eredeti csomagolásban értékesített termék is adóköteles.

d) a terméket olyan névleges mennyiségű egységekben értékesítik, amelyek

da) megegyeznek a csomagoló által előre meghatározott értékekkel (ideértve bármely olyan hozzáadott mennyiséget, amelyre a jelölésen hivatkozás történik),

db) tömeg- vagy térfogategységekben vannak meghatározva; pl: kg/liter

Erre nagyon jó példa a 2 literes üvegben árusított üdítőital-természetesen a népegészségügyi termékadó hatálya alá tartozó ital- , melyhez pl.: fél litert ajándékba adnak.

5. értékesítés: az adóköteles termék ellenérték fejében történő átadása akként, hogy az az átvevőt tulajdonosként való rendelkezésre jogosítja;

Az értékesítés szintén nagy jelentőséggel bíró fogalom, melynek pontos meghatározása elengedhetetlen. Köre nem terjed ki az ingyenes átadásra, mely nem tekinthető népegészségügyi termékadó-köteles ügyletnek. Jogosan vetődik fel viszont az a kérdés, mely szerint pl.: a 2+1 akció, vagy az egy csomag nápolyi +25%-os „gratis” kiszereelés esetén a quasi ajándékba kapott mennyiségre kell-e netát fizetni. Az eset gyakori a kereskedelmi gyakorlatban, így annak, népegészségügyi termékadó perspektívából történő értelmezése nagy jelentőséggel bírhat. A válasz egyértelműen igen. A „2+1”-es akciónál valójában mennyiségi engedményről van szó, s nem ajándékról, hiszen az ún. „ajándék” (+1 termék) csak akkor jár, ha a vevő

*meghatározott mennyiségű terméket vásárolt. Az ügylet tehát ez esetben ellenérték fejében történik, csak az egy termékre jutó ár kisebb. Ezért ezen esetben az átadott valamennyi termék után fennáll a népegészségügyi termékadó-kötelezettség.*³⁵

6. teljesítési hely: az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa törvény) szerinti teljesítési hely;

„Áfa-tv 25. § Abban az esetben, ha a terméket küldeményként nem adják fel vagy nem fuvarozzák el, a termék értékesítésének teljesítési helye az a hely, ahol a termék az értékesítés teljesítésekor ténylegesen van.”

7. VTSZ szám: a vám- és a statisztikai nómenklatúráról, valamint a Közös Vámtarifáról szóló 2658/87/EGK tanácsi rendelet 1. mellékletének módosításáról szóló, 2658/87/EGK tanácsi rendelet 1. mellékletének módosításáról szóló, 2010. október 5-i 861/2010/EU bizottsági rendelet 2011. június 14-én hatályos szövege szerinti vámtarifaszám.³⁶

A környezetvédelmi termékdíj, a jövedéki adó, regisztrációs adó és még jó néhány adónem, illetve egyéb jogi formula, továbbá a kereskedelem tekintetében ugyanolyan fontos egy termék legpontosabb, egzakt azonosítása, ugyanis e nélkül nem állapítható meg pl. az adókötelezettség és annak mértéke. Adójogi vonatkozásban adóterhet csak jól beazonosítható termékre lehetséges kivetni. Ehhez a legnagyobb segítséget a vámtarifa adja, mely áruosztályokra, árucsoportokra, árualcsoportokra bontva tartalmazza az egyes termékek VTSZ alapján történő besorolását, illetve besorolásának szabályait, feltételeit.

3.3 A törvény hatálya alá tartozó adózott termékkör

A törvény a különböző cukor-, só- és koffein-tartalmú termék első belföldi értékesítését teszi adókötelessé. A só és cukor fogalomkör egzakt meghatározása tehát ekkor jut főszerephez. Igyekszem minél szélesebb körben megemlíteni az egyes termékkörökbe tartozó termékeket,

³⁵ <http://termekdijinfo.hu> Feldolgozás időpontja: 2012.09.29.

³⁶ 2011. évi CIII. törvény a népegészségügyi termékadóról 1. §

de a korlátozott terjedelemben és a dolgozat valódi céljára tekintettel nem áll módomban teljesen mértékben kifejteni és bemutatni minden szóba jöhető termékképzést.

A fentebb említett kitételek teljesülése esetén adóköteles termékkörök az előrecsomagolt termékként értékesített:

- a) „a 2009, 2202 VTSZ szám alá tartozó termék, a Magyar Élelmiszertankönyv szerinti kivonat alapú szörpök, valamint a legalább 25% gyümölcs, illetve zöldséganyagot tartalmazó sűrítvények, koncentrátumok, szörpök, nektárok, gyümölcslevek és zöldséglevek, valamint a legalább 50%-ban tejalapanyag felhasználásával készült termékek kivételével, ha hozzáadott cukrot tartalmaz és cukortartalma meghaladja a 8 gramm cukor/100 milliliter mennyiséget (a továbbiakban: üdítőital); „³⁷
pl.: narancslé, ízesített víz
Nem tartoznak azonban ide tehát azok az sűrítvények, koncentrátumok, szörpök, nektárok, gyümölcslevek, melyek legalább 25%-ban tartalmazzak gyümölcsöt, pl.: citrom ízű szörp
- b) „b) a 2009, 2202 VTSZ szám alá tartozó termék, ha
ba) metil-xantint tartalmaz, ideértve azt az esetet is, ha a metil-xantint a termék valamely összetevője tartalmazza és
bb) taurint tartalmaz, ideértve azt az esetet is, ha a taurint a termék valamely összetevője tartalmazza
feltéve, hogy metil-xantin-tartalma meghaladja az 1 milligramm metil-xantin/100 milliliter mennyiséget vagy taurintartalma meghaladja a 100 milligramm/100 milliliter mennyiséget.
(a továbbiakban: energiatital);
- c) a 1704, 1905, 2105 VTSZ szám alá tartozó termék, ha hozzáadott cukrot tartalmaz és cukortartalma meghaladja a 25 gramm cukor/100 gramm mennyiséget, továbbá az 1806 VTSZ szám alá tartozó termék a legalább 50%-ban tejalapanyag felhasználásával készült termékek kivételével, ha hozzáadott cukrot tartalmaz és cukortartalma meghaladja a 40 gramm cukor/100 gramm mennyiséget és kakaótartalma 40

³⁷ 2011. évi CIII. törvény a népegészségügyi termékadóról 2. §

gramm/100 gramm termékénél alacsonyabb (a továbbiakban együtt: előrecsomagolt cukrozott készítmény);”³⁸

Előrecsomagolt cukrozott készítmények a következő VTSZ alá tartozhatnak példálózó jelleggel:

- a cukorkaáru (1704 vtsz.), pl.: karamella
- a cukrászsütemény (1905 vtsz.), pl.: torta
- a keksz (1905 vtsz.),
- a fagylalt (2105 vtsz.),
- a jégkrém (2105 vtsz.),
- a csokoládé- és kakaótartalmú más élelmiszer-készítmény (1806 vtsz.), pl.: konyakos meggy

d) „sós snack (2005 vtsz.)

a c) pont hatálya alá nem tartozó 1905, 2005 20 20, 2008 VTSZ szám alá tartozó, gabona, burgonya vagy olajos magvak felhasználásával készült, sült, extrudált vagy pörkölt, ízesített és azonnali fogyasztásra alkalmas termék, ha sótartalma meghaladja az 1 gramm só/100 gramm mennyiséget, ide nem értve a kenyeret és a Magyar Élelmiszerkönyv szerinti, legfeljebb 2 gramm só/100 gramm sótartalmú sütőipari terméket (a továbbiakban: sós snack);

e) az ételízesítő

a 2103, 2104 VTSZ szám alá tartozó – gyermektápszernek, fogyasztásra kész levesnek vagy mártásnak nem minősülő – termék, ha sótartalma meghaladja az 5 gramm só/100 gramm mennyiséget (a továbbiakban: ételízesítő), kivéve a mustár, a ketchup és az olyan, nem szárított, aprított vagy pépesített, sózott ételízesítő zöldség készítményt, amelynek sótartalma nem haladja meg a 15 gramm só/100 gramm mennyiséget;

f) az a) pont hatálya alá nem tartozó olyan ital, amely sört és hozzáadott cukrot tartalmaz, ideértve azt az esetet is, ha valamely összetevője tartalmaz cukrot, feltéve,

³⁸ Ugyanaz

hogya termék cukortartalma meghaladja az 5 gramm cukor/100 milliliter mennyiséget (a továbbiakban: ízesített sör);

g) a 2208 VTSZ szám alá tartozó olyan ital, amely üdítőitalt tartalmaz, feltéve, hogy a termék cukortartalma meghaladja az 5 gramm cukor/100 milliliter mennyiséget (a továbbiakban: alkoholos frissítő);

h) a 2007 VTSZ szám alá tartozó termék, ha hozzáadott cukrot tartalmaz és cukortartalma meghaladja a 35 gramm cukor/100 gramm mennyiséget, a Magyar Élelmiszerkönyv szerinti extradzssem, extrazselé, marmelád és különleges minőségű lekvárok kivételével (a továbbiakban: gyümölcsíz).³⁹

Abban az esetben, ha egy termék tarifális besorolásához az ügyfélnek nincs meg a megfelelő ismerete vagy esetleg ellenőrzés során a vámhatóság nem tudja kétséget kizáró módon megállapítani egy termék vámtarifaszámát, vagy nem biztos a törvény szempontjából releváns összetevő (pl.: cukor) tartalmi arányában, azok meghatározásához a Nemzeti Adó-és Vámhivatal Szakértő Intézete nyújthat segítséget, amennyiben valaki nem tudja eldönteni, hogy az általa értékesített termék adókötelesnek minősül-e, valamint ha erre igényt tart. Nagy jelentősége van adott termék ilyen jellegű vizsgálatának, ugyanis később az ellenőrzés következtében a NAV revizorai is kérhetik a Szakértői Intézet analízisét.

3.4 Az adó alanya

Az adófizetés szempontjából nagyon fontos meghatározni, hogy ki is az a személy, aki köteles azt megfizetni. Az adó alanya ez alapján az, akit a jogszabály adófizetésre kötelez. Az általános szabályok szerint ez lehet természetes vagy jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság vagy bármely más szervezet.⁴⁰

Jelen esetben:

„4.§ Az adó alanya az adóköteles terméket belföldön első alkalommal értékesítő személy, szervezet.”

³⁹ Ugyanaz

⁴⁰ Jövedéki alapok I. – Adópolitika és az anyagi jogi szabályozás 11. oldal, Szerzők: Simon Zoltán, Pozsgai Zoltán, Kis Judit, Boros Sándor, VIVA Média Holding, Budapest, 2006.

Az adó alanya magyarországi előállítású adóköteles termék esetén **a belföldi gyártó**, külföldi termék Magyarországra történő behozatala esetén pedig az adóköteles termék **első belföldi értékesítője** (általában nagykereskedők, importőrök).

Az adót az adó alanyának kell megfizetni, akkor is, ha az adóalany nem közvetlenül a végső fogyasztó számára értékesít. Extrém esetben az is előfordulhat, hogy ugyanazon termék vonatkozásában többször kell megfizetni az adót. Pl.: Első belföldi forgalomba hozó importőr paramétereit tekintve a törvény szerint adóköteles cukrászati alapanyagot értékesít belföldi gyártónak és fizeti meg a termékadót. A belföldi gyártó pedig feldolgozza az alapanyagot és gyakorlatilag új – termékadó hatálya alá tartozó- termékként hozza forgalomba. Ez esetben nincs lehetőség az adó egy alkalommal történő megfizetésére, mindkét esetben él az adókötelezettség, hisz ez esetben az „ugyanazon termék” hétköznapi értelmezése nem mérvadó, új terméként kell tekintenünk az adóköteles alapanyag/alapanyagokból készült termékre.⁴¹

A népegészségügyi termékadónál -ellentétben a környezetvédelmi termékdíjas szabályozással- nincs lehetőség a kötelezettség átvállalására. Ez a környezetvédelmi termékdíj vonatkozásában azt jelenti, hogy nem az eredeti kötelezett fizeti meg az adót, hanem az a tőle különböző személy, aki ezt akár számlán, akár szerződésbe foglaltan átvállalja. Ha számlán történik, akkor az a személy lesz a kötelezett, akinek a számlát kiállítják. A szerződéssel történő átvállalás annak érvényessége alatt keletkeztet más személy számára adófizetési kötelezettséget. Ekkor polgári jogi szerződést köt egymással az eredeti kötelezett és az átvállaló.⁴² Véleményem szerint jó, hogy nincs átvállalási lehetősége a gazdálkodóknak, ugyanis így jobb, átláthatóbb, ezáltal kisebb a csalás esélye!

Itt kiegészítésként megemlíteném, hogy rendelkezés hatálya körüli kétségeket eloszlassam, hogy a kötelezettség akkor volt megállapítható, ha a Népegészségügyi termékadó törvény hatályba lépését követően történt adott termék(ek) értékesítése. Amennyiben az értékesítés 2011. szeptember 1. előtt valósult meg, ilyen jellegű kötelessége nem keletkezett az eladónak, és az adott termék a későbbiekben sem tekinthető népegészségügyi termékadó kötelesnek.

⁴¹ Faragó Gábor pénzügyőr hadnagy úrral folytatott konzultáció alapján

⁴² <http://nav.gov.hu> Feldolgozás időpontja: 2012.09.13.

3.5 Az adó alapja

A népegészségügyi termékadót, az adóköteles terméket belföldön első alkalommal értékesítő személy vagy szervezet (az adó alanya) az általa értékesített termék mennyisége után fizeti meg. A számítás alapját a termék kilogrammban vagy literben kifejezett mennyisége adja meg.

Nem képezi a fizetendő adó részét adott termék csomagolásának tömege.

3.6 Az adó mértéke

Az adó mértéke az adóalap egységére jutó adó, mely lehet tételes, százalékos vagy vegyes. A tételes meghatározás esetében az adó mértéke egy természetes mennyiséghez kapcsolódik, pl.: Ft/liter. Egyes termékek esetében az adómérték a kiskereskedelmi árhoz kötődik (%), pl.: jövedéki termékek közül a vágott dohányok.⁴³ A vegyes esetében az adó egyik komponense adott termékre vonatkozólag tételesen (előre meghatározottan), másik része pedig százalékban kifejezve történik meg.

A termékadó vonatkozásában a meghatározás tételesen történik, ami azt jelenti, hogy törvénybe foglaltan meghatározott mennyiség után (literben vagy kilogrammban kifejezve) meghatározott összeget köteles fizetni az adó alanya.

Tehát:

„6. § Az adó mértéke

- a)** a sűrítmény, koncentrátum vagy szörp formában értékesített üdítőital esetében 200 forint/liter, más üdítőital esetében 7 forint/liter,
- b)** energიაital esetében 250 forint/liter,
- c)** cukrozott kakaópor esetében 70 forint/kilogramm, más előrecsomagolt cukrozott készítmény esetében 130 forint/kilogramm,
- d)** sós snack esetében 250 forint/kilogramm,
- e)** ételízesítő esetében 250 forint/kilogramm,
- f)** ízesített sör és alkoholos frissítő esetében 20 forint/liter,
- g)** gyümölcsíz esetén 500 forint/kilogramm.”

⁴³ Jövedéki alapok I. -Adópolitika és az anyagi jogi szabályozás 30. oldal, Szerzők: Simon Zoltán, Pozsgai Zoltán, Kis Judit, Boros Sándor, VIVA Média Holding, Budapest, 2006.

3.7 Az adó megállapítása

Azon adóköteles termék értékesítése utáni adót kell megállapítani és bevallani, amely adóköteles termék értékesítéséről kiállított

- a) számlán, számviteli bizonylaton vagy ezek hiányában bármely más, az értékesítésről kiállított okiraton szereplő teljesítési időpont vagy, ha a teljesítési időpontot nem tüntették fel, akkor
- b) számla, számviteli bizonylat vagy az értékesítésről kiállított más okirat kiállításának időpontja az adómegállapítási időszakra esik.

Az adó-megállapításának több módja is lehetséges. Történhet a kifizető és a munkáltató általi adólevonással vagy az adóbeszedésre kötelezett adóbeszedésével, adóhatósági megállapítás esetében kivetéssel, kiszabással, adatszolgáltatás alapján és utólagos adó-megállapítás keretében, illetőleg a neta esetében is alkalmazott önadózással, mely a legelterjedtebb forma.

⁴⁴ Ezt az adott gazdálkodóra irányadó általános forgalmi adó bevallási időszak (áfa-gyakoriság) szerint kell teljesítenie, még pedig az előírt határidőig. Ennek során az adóalany a hatóságtól függetlenül, maga határozza meg az általa fizetendő adó mértékét. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az adóalany annyi adót fizet be, amennyit akar, ami ugyebár lehet –és erre van nagyobb esély- a ténylegesnél jóval kevesebb, hanem azt, hogy saját készleteinek mennyiségét, nyilvántartásainak adatait ismerve, azok alapján a hatályos rendelkezések és a törvény által meghatározott mértékek figyelembe vételével kell kiszámolnia az általa fizetendő adót. Az adóhatóságnak ebben az esetben csak az ellenőrzés, valamint a konkrét adóhiány felfedése esetén a szankcionálás a feladata.⁴⁵ Ez olyan adóalany tekintetében, aki havonta készít bevallást, a neta-bevallást a tárgyhónapot követő hó 20-ig, negyedéves bevalló esetében a tárgynegyedévet⁴⁶ követő hó 20-ig kell elkészítenie. Azok, akik évente készítik el a bevallásukat, ez a kötelezettség a tárgyévet követő év február 25-ig esedékes. Az áfa-mentes vagy a bevallás benyújtására nem kötelezett áfa-alanyak is eddig kell teljesítenie. Mindezt külön elektronikus nyomtatványon kell elkészíteni.

⁴⁴ Jövedéki alapok II. –Eljárásjogi szabályozás 155-156. oldal (Adó-megállapítás), Szerzők: dr. Fülöp Tiborné, Dr. Spisák Edit, Mojzesné Eszenyi Helga, VIVA Média Holding, Budapest, 2006.

⁴⁵ Ellentéte a kivetéssel, amikor az adózási kötelezettséget és az adó összegét az adóhatóság állapítja meg.

⁴⁶ Tárgyév a hazai vállalkozásoknál a szokásos januártól decemberig tartó időszak, külföldi vállalkozások esetén lehet a naptári évtől eltérő. A tárgynegyedév adott év negyedévet jelenti, ez nálunk elvileg áprilissal kezdődik, adott negyedévet záró hónap eltelté után van negyedéves ellenőrzés, pl. az április-májusban ellenőrzik.

Ha az adó megállapítási időszakban értékesített adóköteles termék mennyisége a bevallás benyújtását követően csökken, az adó alanya az adó összegét abban az adó megállapítási időszakban jogosult csökkenteni, amelyben a helyesbítésről, érvénytelenítésről szóló számlát, számviteli bizonylatot vagy más okiratot kiállították.

Egy viszonylag gyakran félreértelmezett szakasza ez a törvénynek, ezért egy példán keresztül szeretném vázolni a jogalkotó szándékát, az adóalap csökkentésének lehetőségét:

Ha egy gazdálkodó (jelen esetben egy gyártó) értékesít x mennyiséget, tegyük fel csokoládéból pl. nagyáruházaknak, akkor köthetnek úgy is szerződést (de alapulhat ez szóbeli megállapodáson vagy kereskedelmi szokáson), hogy az eladó cég a lejárt szavatosságú vagy egyéb ok miatt el nem adott tételeket köteles visszavenni, így ebben az esetben az eladó kifizette utánuk a termékadót, de meghiusult a konkrét értékesítés (mely gyakorlatilag az adókötelezettséget keletkeztette), lássuk ezt példán keresztül:

X Kft. elad 10 tonna csokoládét Y Üzletláncnak januárban. Y üzletlánc 8 tonnát értékesít ebből, 2 tonna pedig megmarad. Ezt a 2 tonnát az eredeti számla sztornírozása mellett X Kft. visszaveszi júniusban. Ebben az esetben mivel a sztornírozó számla júniusi keltezésű, ezért a június hónapra (júniusi adómegállapítási időszak) vonatkozó bevallásban fogja csökkenteni az adóját X Kft, a visszavett 2 tonna tekintetében, és természetesen e szerint alakítja a nyilvántartásvezetését (visszavett tételek rendezése)! Természetesen amint értékesíti azt az adott két tonnát, akkor meg kell fizetni „ismét” a termékadót!

3.8 Nyilvántartás-vezetési kötelezettség

Az adó alanyára vonatkozik az Art. 14. §-ban meghatározott adókötelezettségek közül a nyilvántartás vezetési kötelezettség is –hasonlóan a termékdíjhoz-, még pedig az adó megállapítási időszak első és utolsó napján tulajdonában lévő adóköteles termékekre. Kivételt képez ez alól az egyéni vállalkozónak nem minősülő, adófizetésre nem kötelezett adóalany.

Ezen kötelesség teljesítése lehetővé teszi az adóalany számára, hogy az általa fizetendő adó mértékét hibák nélkül, a teljesség igényével tudja megállapítani. E mellett lehetővé teszi az adóalap csökkentésre való jogosultság megállapítását. Az adóellenőrzést végző revizorok

munkáját is természetesen nagyban megkönnyíti, így magát az ellenőrzést is gyorsítja a pontosan vezetett nyilvántartás.

A nyilvántartásnak tartalmaznia kell az adóköteles termék mennyiségét, termékenkénti bontásban, adó megállapítási időszakonként elkülönítve az alábbiak szerint:

- Bevétel oldalon
 - beszerzett (gyártott is!)
 - vevőtől visszavett
 - más módon kapott
- Kiadás oldalon
 - adóköteles, adómentesen (mentességi jogcímenként) értékesített
 - selejtezett
 - ingyenesen átadott
 - megsemmisült
 - eltűnt
 - más módon az adóalany tulajdonából kikerült ⁴⁷

Számlázáradékolási kötelezettség:

Hasonlóan a környezetvédelmi termékdíjas szabályozáshoz az ügyfél az őt terhelő adókötelezettséget számlán, számviteli bizonylaton vagy egyéb esetben az értékesítésről szóló okiraton köteles feltüntetni. Ez papír alapú számla esetében „**a népegészségügyi termékadó-kötelezettség az eladót terheli**” szöveg rábélyegzésével, elektronikus számla esetén hasonló tartalmú szöveg külön soron történő feltüntetésével valósulhat meg (például supermarketben kapott blokk alján szerepel). Az adó összegének a számlán történő pontos meghatározása viszont nem kötelező.⁴⁸ A népegészségügyi termékadó az általános forgalmi adónak alapja⁴⁹, ezáltal azt növelő tényező⁵⁰. Ebből kifolyólag úgy gondolom, hogy az Art. szerint lefolytatott adóellenőrzések során feltárt népegészségügyi termékadó adóhiány esetében fontos az illetékes adóággal való kapcsolatfelvétel, és az elmaradt áfa kiszabása. Ezáltal ismét hatékonyabbá és sikerorientáltabbá tehető az együtt működés a pénzügyőri és az adóág között, mely a Nemzeti Adó- és Vámhivatal megalakulását követően a testület egyik legfontosabb

⁴⁷ Bangóné Korbász Katalin pénzügyőr őrnagy, a NAV Központi Hivatal Környezetvédelmi és Környezetgazdasági Főosztály vezető-helyettese által a termékadóról készített összefoglalója alapján, melyet a NAV Hajdú-Bihar megyei Vám- és Pénzügyőri Igazgatóságon folytatott konzultáció során kaptam meg

⁴⁸ Erdős Zoltán-Hamburgeradó, avagy a népegészségügyi termékadó című 2011.évi TDK dolgozatából merítve, Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar Államtudományi Intézet Pénzügyi Jogi Tanszék

⁴⁹ 2007.évi CXCVII. az általános forgalmi adóról szóló törvény (továbbiakban: Áfa-tv.) 65. §

⁵⁰ Áfa-tv. 70. § (1) bekezdés a) pontja

célkitűzésévé vált. Véleményem szerint az esetleges adóhiány megelőzése érdekében javasolt lenne, hogy a népegészségügyi termékadó alanyi kör havonta vagy negyedévente nyilatkozzon fizetendő áfájáról, így adott adó-megállapítási időszakra vonatkozóan összevethető lenne az áfa- és népegészségügyi termékadó kötelezettség mértéke. Ebből kifolyólag adóellenőrzés tárgyát képezhetnék a kirívó különbségek.

Eljárási rendelkezések:

Az eljárási rendelkezésekben került megfogalmazásra, hogy hatósági jogkörükben eljáró mely **szervek** milyen jellegű feladatokat kötelesek ellátni. E szerint a törvény által meghatározott hatósági feladatokat a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve látja el. Az első fokú hatósági jogkörben eljáró vám- és pénzügyőri igazgatóságok kötelesek ellátni a jogszabály által hatáskörükbe utalt, a népegészségügyi termékadóval kapcsolatos hatósági feladatokat. Emellett kötelessége a népegészségügyi termékadóval kapcsolatos hatósági feladatok ellátásával összefüggő szakkérdések megvitatása, véleményezése, illetve annak felterjesztése javaslatként céljából adott főigazgatóságra. Az első fokú adóhatósági feladatokban (pl.: bevallások feldolgozása, kiutalás előtti ellenőrzés, adóellenőrzés) általános esetben az adóalany székhelye szerint illetékes NAV megyei (fővárosi) vám- és pénzügyőri igazgatóságok járnak el.

A másodfokú hatósági jogkörben eljáró vám- és pénzügyőri főigazgatóságok kötelessége ellátni azokat a termékadóval kapcsolatos hatósági feladatokat, amelyek jogszabály által a hatáskörébe tartozik, továbbá az illetékességi területén felelős azért, hogy a vám- és pénzügyőri igazgatóságok a termékadóval kapcsolatos hatósági feladataikat a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel összhangban megfelelően és szakszerűen lássák el, illetve köteles a vám- és pénzügyőri igazgatóságok részére szakszerű iránymutatást és utasítást adni. Ezen kötelességei teljesítése mellett köteles megvitatni mindazokat az általános kérdéseket is, melyek a népegészségügyi termékadóval összefüggő hatósági feladat ellátásával kapcsolatosak, ezekben a kérdésekben kötelesek véleményt nyilvánítani, illetve felterjeszteni azt a NAV Központi Hivatal Környezetvédelmi és Környezetgazdasági Főosztály felé.

Továbbá a törvény e része szól az adó alanyának bevallási kötelezettségéről, az ahhoz kapcsolódó határidőkről, melyet már fentebb említettem.

Az eljárási rendelkezés szerint a népegészségügyi termékadó tv. által nem szabályozott kérdésekben az Art. rendelkezéseit kell alkalmazni.

Megjelöli a termékadóból befolyó összeg helyét is, mely a törvény hatályba lépésekor a központi költségvetés volt, de mára már az Országos Egészségbiztosítási Alap finanszírozását növeli.

3.9 Mentesség⁵¹

Nem kell adót fizetnie annak -az egyébként paramétereit tekintve adóköteles terméket értékesítő vagy forgalomba hozó- személynek, aki abból adott évben kevesebb, mint 50 litert vagy 50 kilogrammot értékesít, illetve annak sem, aki az Áfa tv. 89. § (1) bekezdésében és a 98. §-ban foglaltaknak megfelel⁵², valamint ha ugyancsak e kitételek teljesülése mellett továbbértékesítés történik, és az értékesítéskor erről a tényről nyilatkozik az adóalany. A továbbértékesítést hitelt érdemlően az értékesítéssel egy időben igazolnia kell az adóalanyak. Viszont, ha a vevő a nyilatkozatában foglaltak ellenére mégis történik belföldön továbbértékesítés, akkor erről az adó alanyát 8 napon belül értesítenie kell, akinek kötelessége

⁵¹ 2011. évi CIII. a népegészségügyi termékadóról szóló törvény alapján

⁵² Áfa-tv. 89. § (1) Mentés az adó alól - a (2) és (3) bekezdésben meghatározott eltéréssel - a belföldön küldeményként feladott vagy belföldről fuvarozott termék értékesítése igazoltan belföldön kívülre, de a Közösség területére, függetlenül attól, hogy a küldeménykénti feladást vagy a fuvarozást akár az értékesítő, akár a beszerző vagy - bármelyikük javára - más végzi, egy olyan másik adóalanyak, aki (amely) ilyen minőségében nem belföldön, hanem a Közösség más tagállamában jár el, vagy szintén a Közösség más tagállamában nyilvántartásba vett adófizetésre kötelezett, nem adóalany jogi személynek.

Áfa-tv. 98. § (1) Mentés az adó alól a belföldön küldeményként feladott vagy belföldről fuvarozott termék értékesítése a Közösség területén kívülre, feltéve, hogy a termék küldeménykénti feladását vagy fuvarozását

a) az értékesítő maga vagy - javára - más végzi;

b) a (3) és (4) bekezdésben, illetőleg a 99. és 100. §-ban meghatározott további feltételek szerint a beszerző maga vagy - javára - más végzi.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásának feltétele, hogy

a) a termék Közösség területéről való elhagyásának tényét, amelynek az értékesítés teljesítésekor, de legfeljebb a teljesítés napját követő 90 napon belül kell megtörténnie, a terméket a Közösség területéről kiléptető hatóság igazolja, valamint

b) az a) pontban említett határidőn belül az értékesített terméket rendeltetésszerűen ne használják, egyéb módon ne hasznosítsák, ide nem értve a kipróbálást és a próbagyártást.

(3) Az (1) bekezdés b) pontja - a 99. és 100. §-ban meghatározott eltéréssel - abban az esetben alkalmazható, ha ezzel összefüggésben a beszerző nem telepedett le belföldön, letelepedés hiányában pedig, ha lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye nincs belföldön.

(4) A (3) bekezdéstől függetlenül nem alkalmazható az (1) bekezdés szerinti adómentesség abban az esetben, ha a beszerző kiránduló hajó, turista repülőgép vagy magánhasználatra szolgáló közlekedési eszköz felszerelését (tartozékát), valamint az üzemeltetéshez, ellátáshoz szükséges terméket maga fuvarozza el.

a tudomásra jutást követően a termékek után az esedékességtől számított késedelmi pótlékkal kiegészítve a népegészségügyi termékadót az értesítés kézhezvételének napját is magában foglaló adó-megállapítási időszakra vonatkozóan megfizetni. Ha a vevő nem tesz eleget értesítési kötelességének, akkor természetesen a fizetendő adó teljesítése őt terheli, méghozzá késedelmi pótlékkal, valamint ha az adóhiányt az adóhatóság tárja fel, akkor az adóbírsággal kiegészítve.

4 A népegészségügyi termékadóról szóló törvény változásai

A termékadóról szóló jogszabályt első körben **2011. november 29-én** módosították. A Magyar Közlöny 140. számában tették közzé az egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló törvény változását, mely egyben a népegészségügyi termékadóról szóló jogszabály korrekcióját is jelentette. A módosító rendelkezések 2012. január 1-jén léptek hatályba.⁵³

Az új rendelkezések bővítették a termékadó köteles termékkört, és változott a hozzá tartozó adómérték is. A cél az volt, hogy feloldja a törvény eddigi gyakorlatban történő alkalmazása során fellépő, leggyakrabban az adókötelezettség megállapításához kapcsolódó jogértelmezési anomáliákat, valamint további termékeket emeljen a törvény hatálya alá a rendelkezés preambulumban megfogalmazott korábban már említett cél elérése érdekében.

4.1 Baleseti adó

A törvényt egy új adónemmel, a baleseti adóval egészítették ki, mely megváltoztatta a jogszabály eddigi szerkezetét. A már meglévő paragrafusok alkotnak innentől kezdve egy fejezetet (I.fejezet Népegészségügyi termékadó), míg az újonnan bekerülő szakaszok külön fejezetté válnak (II.fejezet Baleseti adó). Az új adónemmel összefüggő feladatokat nem a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszervei, hanem az adószervei kötelesek ellátni.⁵⁴ A dolgozat meghatározott terjedelmére valamint elsődleges témájára tekintettel ennek szabályozására és jellemzőire nem térek ki.

4.2 Értelmező rendelkezések változása

A törvény ezen részében történt változtatást két részre bontanám, mert egyrészt egy már meglévő fogalom egészült ki, másrészt pedig további öt fogalom került értelmezésre az adókötelezettség hiány nélküli teljesítése, valamint az újonnan a törvény hatálya alá került termékek miatt.

⁵³ http://www.termekdijinfo.hu/szakertovalasz/Lapok/Neta_Feldolgozas_idopontja:2012.08.27.

⁵⁴ <http://termekdijinfo.hu> Feldolgozás időpontja: 2012.08.27.

I. Kibővült az „előre csomagolt termék” fogalma:

A termék és az azt tartalmazó egyedi csomagolás kombinációja, ha

- a)** a terméket nem a fogyasztó vagy a végső felhasználó jelenlétében csomagolják,
- b)** a csomagolásban található termék mennyisége előre meghatározott,
- c)** a b) pont szerinti mennyiség a csomagolás felbontása vagy észrevehető módosítása nélkül nem változtatható meg, és
- d)** a terméket olyan névleges mennyiségű egységekben értékesítik, amelyek
 - da)** megegyeznek a csomagoló által előre meghatározott értékekkel (ideértve bármely olyan hozzáadott mennyiséget, amelyre a jelölésen hivatkozás történik),
 - db)** tömeg- vagy térfogategységekben vannak meghatározva.⁵⁵

Ennek megfelelően 2012-től adókötelessé vált az a)-c) pontoknak megfelelő termék is, amelyet darabonként csomagolnak. Ebben az esetben nem figyelembe vehető az a tény, hogy adott termék a fogyasztó számára milyen módon kerül értékesítésre, tehát darabonként vagy tömeg szerint. Ilyen pl. a szaloncukor, a konyakmeggy.⁵⁶

A fogalom egyes elemeinek korábbi értelmezése végett itt nem térek ki azokra újból.

Az adókötelezettség keletkezése továbbra is a Neta tv. 2 §-a alapján a meghatározott vámtarifaszámok alá besorolható előre csomagolt termék első olyan értékesítéséhez kapcsolódik, amelynek a teljesítési helye az Áfa törvény szerinti belföld.

II. Öt új fogalom került meghatározásra a helyes és szakszerű jogértelmezés és jogalkalmazás elősegítése végett.

„1. § E törvény alkalmazásában:

1. teljesítési időpont: az Áfa törvény szerinti teljesítési időpont;

⁵⁵ 2011. évi CIII.a népegészségügyi termékadóról szóló törvény 1. § alapján

⁵⁶ Faragó Gábor pénzügyőr hadnagy termékadóról készített előadása alapján, Észak-alföldi Vám- és Pénzügyőri Regionális Főigazgatóság

A jogszabály eddig is használta a kifejezést azzal az eltéréssel, hogy idáig nem volt pontosan definiálva. Az adókötelezettség megfelelő időben és a rendszertelenség elkerülése végett történő teljesítése érdekében vált fontossá ennek értelmezése.

2. taurin: a $\text{H}_2\text{N}-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{SO}_2-\text{OH}$ kémiai képlettel leírható vegyület (2-aminoetán-szulfonsav);

Az alkalmazandó szabályok szerint adott termék, jelen esetben az energiatartalom akkor is adóköteles, ha nem közvetlenül taurint tartalmaz, hanem valamely összetevőjének alkotóelemeként van jelen az italban. A vonatkozó rendelkezések abban az esetben alkalmazhatóak, amennyiben a taurintartalom meghaladja a 100 milligramm/100 millilitert. Mindemellett természetesen az adókötelezettség megállapíthatóságának további feltétele, hogy a termék előrecsomagolt és megadott vámtarifaszám alá besorolható legyen. Az energiatartalom adókötelezettségéhez nem szükséges a metil-xantinnek és a taurinnak is meghaladnia a tv-ben meghatározott értéket, hanem elegendő csak az egyiknek. Ennélfogva a cukormentes italok is adóköteleessé válhatnak.

3. sör: a 2203 VTSZ szám alá tartozó termék;

E fogalom értelmezése során a vámtarifaszám vizsgálata az első, mivel az ide osztályozható sörök kizárólag malátából készíthetők. Ebből kifolyólag az adóköteles ízesített sör is kizárólag malátaalapú lehet. Nagyon fontos kitétel a tarifális osztályozás szempontjából az, hogy a sör erjesztett alkoholos állapotban tartozzon a 2203 VTSZ alá. (melléklet) Ez pedig a KN 22. árucsoport (Italok, alkoholtartalmú folyadékok és ecet) Megjegyzés 3 alapján az „alkoholmentes ital” térfogatszázalékban kifejezett alkoholtartalma nem haladja meg a 0,5 térfogatszázalékot, ami azt jelenti, hogy az adóköteles sörnek 0,5 térfogatszázalékot meghaladó alkoholtartalommal kell rendelkeznie.⁵⁷

4. cukrozott kakaópor: a 1806 10 VTSZ szám alá tartozó termék;

5. metil-xantin: a koffein (1,3,7-trimetil-xantin), a teobromin (3,7-dimetil-xantin), a teofillin (1,3-dimetil-xantin).⁵⁸

A taurin mellett az energiatartalom adókötelezettségének megállapítása szempontjából kiemelkedő jelentőségű fogalom, ugyanis azt ez és nem a cukortartalom határozza meg. Minden élénkítő hatású alkaloida beletartozik. A pontos meghatározás lehetővé teszi azt, hogy az közegészségügyi szempontból nem preferált italok kikerüljenek a neta hatálya alól.

⁵⁷ Kombinált Nomenklátúra alapján

⁵⁸ 2011.évi CIII.törvény a népegészségügyi termékadóról 1. §

4.3 Változás az adókötelezettségben

Adóköteles az a termék, mely a vele szembe támasztott konjunktív feltételeknek megfelel.⁵⁹

Az előrecsomagolt termékek köre kibővült az ízesített sörrel, az alkoholos frissítővel és a gyümölcsízzel. Ezen termékek adókötelessé válásának megértéséhez fontosnak tartom jelentésük rövid értelmezését.

A rendelkezésben bekövetkezett nagyobb horderejű változásként említhető az, hogy a már adózott és az újonnan adózottnak tekintett termékkörök esetében is sokkal nagyobb hangsúlyt fektetnek az adókötelezettség megállapítása szempontjából azok alkotói arányára, mennyiségére.⁶⁰

Üdítőital

Az üdítőital 2011. december 31-ig akkor vált adókötelessé, ha a 2009, 2202 vámtarifaszám alá tartozott és hozzáadott cukortartalma meghaladta a 8 gramm cukor/100 milliliter mennyiséget. Január 1-től a feltétel akkor tekintendő teljesültnek, amennyiben ezt az értéket meghaladja a hozzáadott és az össz-cukortartalom is! A cukortartalom figyelembe vételén kívül ettől az időszaktól kezdve másként szabályozzák a gyümölcsstartalmat is, ugyanis a 25% vagy a feletti gyümölcshányadot tartalmazó sűrítmények, koncentrátumok, szörpök, nektárok és gyümölcslevek kikerültek a Neta tv. köréből. A kivételek körét ugyanezen kritériumok mentén bővítették. Nem kell netát fizetni a zöldséglevekre, a Magyar élelmiszerkönyv szerinti kivonat alapú szörpökre (pl. bodzaszörp, hársszörp), valamint a legalább 50%-ban tejalapanyag felhasználásával készült termékekre (pl. kakaós ital).

Energiaital

Az energiaital 2011. évben akkor tartozott a törvény hatálya alá, ha a 2009, 2202 vámtarifaszám alá tartozó üdítőital –melynek a hozzáadott cukortartalma az előbb említetteknek megfelelően teljesül) hozzáadott koffeintartalma meghaladta a 10 milligramm koffein/100 milliliter mennyiséget. A szigorítás szerint 2012. évben akkor válik termékadókötelessé, ha a 2009, 2202 vámtarifaszám alá tartozó termék összetevői között szerepel metil-

⁵⁹ A dolgozat 5. fejezete: Az adókötelezettség megállapításának konjunktív feltételei

⁶⁰ <http://termekdijinfo.hu> Feldolgozás időpontja: 2012.08.27.

xantin és taurin, feltéve, hogy metil-xantin-tartalma meghaladja az 1 milligramm metil-xantin/100 milliliter mennyiséget vagy taurintartalma meghaladja a 100 milligramm/100 milliliter mennyiséget. Abban az esetben is kötelezett, ha ezeket a termék valamely összetevője tartalmazza. Tehát mindkét alkotóelemet (metil-xantint és taurint) tartalmaznia kell, de a termék adóköteles volta szempontjából elegendő, ha az egyik alkotóelem mennyisége haladja meg a határértéket. Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a korábbi szabályozástól eltérően az energiatartalom cukortartalmának már nincs jelentősége a termék adózott volta tekintetében. Mindez azért vált fontossá, mert a gyártók az adóköteles összetevőket adómentesre cserélték, így maga a termék sem lett neta-köteles, pl.: a taurint és a koffeint is különböző cukorszármazékokra, egzotikus növények kivonataira cserélték, amelyek nem szerepeltek a törvényi definícióban.

Előre csomagolt cukrozott készítmény

A 2011. szeptember 1-jén hatályba lépett törvény értelmében előre csomagolt cukrozott készítménynek minősült a 1704, 1905, 2105 vámtarifaszám alá tartozó termék, ha hozzáadott cukortartalma meghaladta a 25 gramm cukor/100 gramm mennyisége és a 1806 vámtarifaszám alá tartozó termék, ha hozzáadott cukortartalma meghaladja a 40 gramm cukor/100 gramm mennyiséget, valamint kakaótartalma 40 gramm/100 gramm mennyiségnél alacsonyabb. A változtatás eredményeképp a termék akkor lesz adóköteles, ha tartalmaz hozzáadott cukrot és az **összcukortartalma** haladja meg a fenti – tarifaszámonként eltérő – határértékeket ugyanúgy, ahogyan az üdítőitalnál is. Kivételek a legalább 50%-ban tejalapanyag felhasználásával készült termékek (pl. túró rudi).

Sós snack

A sós ropogtatnivalók körében a Neta tv. 2011. évben sós snack alatt az előre csomagolt cukrozott készítménynek nem minősülő, 1905, 2005 20 20, 2008 vámtarifaszám alá tartozó, gabona, burgonya vagy olajos magvak felhasználásával készült, sütött vagy pörkölt, ízesített és azonnali fogyasztásra alkalmas termékeket érti, ha sótartalmuk meghaladja az 1 gramm só/100 gramm mennyiséget. A kenyér és a pékáru (kifli és zsemle) kivétel, vagyis ezek nem adókötelesek. A jogszabály addig csupán két feldolgozási eljárást (sütés vagy pörkölés) engedett meg. Ez azt jelenti, hogy azok a termékek, melyek a fenti kritériumoknak megfelelnek, de más technológiával készültek (pl. extrudálással, puffasztással), nem voltak

termékadó-kötelesek. A 2012. évben hatályos rendelkezés szerint már az extrudálással (túlnyomással) készült termékek is az adóköteles körbe tartoznak. A törvény a pékáru kifejezés helyett a Magyar Élelmiszerkönyv szerinti – jóval tágabb – sütőipari termék kollokációt alkalmazza, mely jóval tágabb értelmezést foglal magában. Ezek közül a legfeljebb 2 gramm só/ 100 gramm mennyiségű termékek nem minősülnek adókötelesnek.

4.3.1 Újonnan adózott termékkör

Ízesített sör: Üdítőitalnak nem minősülő olyan ital, amely sört és hozzáadott cukrot nem tartalmaz. Akkor is ide tartozik, ha valamely összetevője tartalmaz cukrot, feltéve, hogy a termék cukortartalma meghaladja az 5 gramm cukor/ 100 milliliter mennyiséget. Ilyen például a citromos sör.

Alkoholos frissítő: 2208 vámtarifaszám alá tartozó olyan ital, amely üdítőitalt tartalmaz, feltéve, hogy a termék cukortartalma meghaladja az 5 gramm cukor/ 100 milliliter mennyiséget. Pl.: őszibarackos rum.

Gyümölcsíz: 2007 vámtarifaszám alá tartozó termék, ha hozzáadott cukrot tartalmaz és a cukortartalom meghaladja a 35 gramm cukor/ 100 gramm mennyiséget. A Magyar Élelmiszerkönyv szerint nem tartoznak ide: extradzsem, extrazselé, marmelád, különleges minőségű lekvárok. Pl.:gyümölcskocsonya

4.4 Adómérték változások

A jogszabály módosítása és a termékkör kibővülése természetesen maga után vonta az egyes termékekre fizetendő adó emelkedését is.

„6. § Az adó mértéke

- a) a sűrítmény, koncentrátum vagy szörp formában értékesített üdítőital esetében 200 forint/liter, más üdítőital esetében 7 forint/liter,
- b) energiaiital esetében 250 forint/liter,
- c) cukrozott kakaópor esetében 70 forint/kilogramm, más előrecsomagolt cukrozott készítmény esetében 130 forint/kilogramm,

- d) sós snack esetében 250 forint/kilogramm,
- e) ételízesítő esetében 250 forint/kilogramm,
- f) ízesített sör és alkoholos frissítő esetében 20 forint/liter,
- g) gyümölcsíz esetén 500 forint/kilogramm.”

A **2011. december 14**-i újabb változtatást szintén a szakszerű és pontos jogalkalmazás és jogértelmezés tette szükségsszerűvé.

E szerint a népegészségügyi termékadóról szóló CIII. törvény 2 § h) pontjában meghatározott 2007 vámtarifaszám alá tartozó „gyümölcsíz” termékkör adókötelezettségét a jogalkotó hozzáadott cukor meglétéhez és cukortartalomhoz köti. Az ide tartozó terméket csak abban az esetben terheli termékadó, ha hozzáadott cukrot tartalmaz és cukortartalma meghaladja a 35 gramm cukor/100 gramm mennyiséget.

A termékadó szabályozottságának szükségszerű pontosítását bizonyítja az, hogy az elsődleges jogforrást elfogadása óta háromszor módosították.

Egy internetes tanulmányban összegyűjtötték az 50 legegészségtelenebb ételt⁶¹, melyek közül viszont csak 25 tartozik a tv. hatálya alá, azok is csak akkor, ha megfelelnek az előrecsomagolt termék, valamint adott VTSZ által támasztott követelményeknek, és semmilyen okból nem képeznek kivételt. Az eddigi módosítások egyikében sem eszközölték ezek neta-kötelelessé tételét.

⁶¹ 1. számú melléklet Forrása: <http://sportvitalitas.hu> Feldolgozás időpontja: 2012.08.25.

5 Az adókötelezettség megállapításának konjunktív feltételei

A termékadó specialitásának megértéséhez elengedhetetlen annak az összetett feltételrendszernek az ismerete, amely konjunktív módon meghatározza az adott termék adóköteles voltát, vagy annak hiányát.

Az adókötelezettség akkor valósul meg, ha:

1. az *előrecsomagolt termék* feltételeinek eleget tesz,
2. meghatározott *vámtarifaszámok* alá besorolható, illetve
3. a vámtarifaszámhoz felsorolt *kritériumoknak* megfelel,
4. továbbá a *belföldi értékesítése* megvalósul.

A népegészségügyi termékadóról szóló rendelkezés az adóköteles termékek csoportját elsődlegesen vámtarifaszám alapján határozza meg. Az ezekhez kapcsolódó megjegyzések, illetve egyes termékek esetében az adott árucsoportokban megengedett megmunkálásokat is figyelembe kell venni. Adott vámtarifaszámok önmagukban nem jelentenek fennálló adókötelezettséget. Az értelmező rendelkezésekben található **előrecsomagolt termék fogalma** éppen ezért különös jelentőséggel bír, csak úgy, mint az egyes vámtarifaszámokhoz rendelt kritériumok összessége.

Ahhoz, hogy egy készítmény adóköteles legyen, e szempontoknak együttesen kell megfelelnie. Ez rendkívül lényeges, ugyanis ebből az intézkedésből kifolyólag nem kell adót fizetni például a pékségben vásárolt, előttünk becsomagolt (zacskóba helyezett) édes vagy sós termékekre, de ugyanez igaz a cukrászdában fogyasztott süteményre vagy a fagylaltra is. Ezeket a készítményeket akkor sem terheli semmilyen plusz költség, ha a törvény hatálya alá tartozó valamely termék VTSZ számával megegyezik. Annak ellenére nem tartoznak a nem előrecsomagolt készítmények az adózott termékek körébe, hogy akár ugyanolyan vagy károsabb anyagokat is tartalmazhatnak, mint előrecsomagolt „társaik”.

Az adófizetési kötelezettség az adóköteles termék első belföldi⁶² értékesítése után áll fenn, mely szerint az adó alanyává a terméket belföldön előállító, illetve külföldön gyártott esetében az ország területén forgalomba hozó személy válik. Tehát az adóteher viseléséhez szükséges, hogy a termék valóban értékesítésre kerüljön.

⁶² Belföld alatt Magyarország területét értjük.

Akkor és csak akkor válik tehát adókötelessé adott –a törvény hatálya alá tartozó- termék, ha ezek együttesen teljesülnek.

6 A népegészségügyi termékadó ellenőrzése, bevezetésének tapasztalatai

Kutatásom során megfigyeltem a népegészségügyi termékadóval foglalkozó pénzügyőrök munkáját. Legfőképpen erre alapozva bemutatom az általuk, valamint –a munkájukat figyelemmel követve– a saját tapasztalataimat, a folyamatosan felvetődő problémákat és természetesen ezekre megoldási javaslatokat is megfogalmazok.

„Segédanyagként” a vonatkozó jogszabályi rendelkezések mellett a netával foglalkozó pénzügyőrök munkájának megfigyelése során szerzett tapasztalataimat és a velük való konzultáció által beszerzett információkat használtam fel. A termékadó adóellenőrzésének gyakorlati végrehajtásának mindenki számára érthetővé tétele végett igyekszem minél részletesebben megmutatni a NAV munkatársai által végzett az ellenőrzést megelőző munkálatokat, magát az ellenőrzés folyamatát, illetőleg annak lezárását követő eshetőségeket. Mivel a termékadó egy nagyon friss és hazánkban az első az egészséges táplálkozást preferáló állami szabályozás, ezáltal több megoldandót is magában hordoz.

6.1 A termékadó ellenőrzése

A népegészségügyi termékadó-kötelezettség teljesítésének ellenőrzése, köztartozáskénti beszedése a NAV vámszerveinek –mint állami adó- és vámhatóság része– a feladata.⁶³

A népegészségügyi termékadóról szóló törvény 10. § (1) bekezdése szerint:

„Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve (a továbbiakban: hatóság) jár el az e törvényben meghatározott feladatok végrehajtása során.”

A vámszerv hatásköri szabályainak meghatározásakor az Art. is előírja ezt a kötelezettséget.

Konkrét adóalany esetében az eljáró hatóság kijelölése a hatásköri és illetékességi szabályok figyelembevételével történik. A vámhatóság hatáskörét adó ellenőrzése tekintetében azt Art. határozza meg:

„79. § (1) A vámhatóság hatáskörébe tartozik

- a) a regisztrációs adóval,
- b) a külföldön nyilvántartott tehergépjárművek adójával,
- c) a jövedéki adóval,
- d) az adójeggyel ellátott dohánygyártmányokat terhelő általános forgalmi adóval,

⁶³ 2003. évi XCII az adózás rendjéről szóló törvény (továbbiakban: Art.) 10. § (1) bekezdése alapján

e) az energiaadóval,

f) az általános forgalmi adó kivételével a termékimportot terhelő adóval,

g) az általános forgalmi adóról szóló törvény szerint nem általános forgalmiadó-alany, alanyi adómentességet választó adóalany, kizárólag közérdekű vagy egyéb speciális jellegére tekintettel adómentes tevékenységet végző adóalany, a mezőgazdasági tevékenységet folytató, különleges jogállást választó adóalany, a vámhatóság engedélyével nem rendelkező általános forgalmiadó-alany, valamint az egyszerűsített vállalkozói adó alanya esetében a termékimportot terhelő általános forgalmi adóval,

h) új közlekedési eszköznek minősülő személygépkocsinak, illetőleg regisztrációs adó köteles motorkerékpárnak az Európai Közösség más tagállamából történő beszerzése esetén, ha a vevő általános forgalmiadó-alanyának nem minősülő magánszemély, illetve egyéb szervezet, általános forgalmiadó-alanyának nem minősülő adófizetésre kötelezett jogi személy, kizárólag adólevonásra nem jogosító tevékenységet folytató adóalany, alanyi adómentességet választó adóalany, mezőgazdasági tevékenységet folytató, különleges jogállást választó adóalany, illetve az egyszerűsített vállalkozói adó alanya, az általános forgalmi adóval,

i) a környezetvédelmi termékdíjjal,

j) a népegészségügyi termékadóval

kapcsolatos adóztatási feladatok ellátása, ide nem értve a végrehajtási eljárás lefolytatását.”

Az illetékesség tekintetében az Art. ezt mondja:

„**80. §** A vámhatóság illetékessége tekintetében a külön jogszabályban foglalt rendelkezések az irányadók.”

Az illetékességi szabályokat részletesen és pontosan a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezetéről és egyes szervek kijelöléséről szóló 273/2010. Kormányrendelet 3. számú melléklet határozza meg. A 2010. évi CXXII. a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló törvény 29.§ (2) alapján a népegészségügyi termékadó megfizetésére kötelezett külföldi vállalkozás esetében (a környezetvédelmi termékdíj is ide tartozik) az adóköteles termékkel végzett tevékenység bejelentése, a termékdíj bevallása, befizetése, kiszabása, visszaigénylése, ellenőrzése, valamint a termékadó bevallása, befizetése, kiszabása, ellenőrzése során a Kiemelt Ügyek és Adózók Vám- és Pénzügyőri Igazgatósága jár el. Mindezek mellett illetékességgel rendelkezik a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 2. számú Repülőtéri Igazgatósága Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér, légi forgalom esetén

pedig Pest megyék közigazgatási területének vonatkozásában. Az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) kormányrendelet alapján az adópolitikáért felelős miniszter látja el a NAV felügyeletét.

Az eljáró hatóság tagjainak (továbbiakban: pénzügyőr) ellenőrzési mozgástere jelenleg igencsak szűk, kizárólag az Art. szerinti adóellenőrzést végezhetnek a neta vonatkozásában, mert a népegészségügyi termékadóról szóló törvény nem nyújt lehetőséget hatósági ellenőrzés végrehajtására. Az elsődleges jogforrás természetesen a Neta. tv, de annak ellenőrzése az Art. előírásai alapján történik, viszont a neta ellenőrzésének általános szabályai szerint amennyiben adott kérdésben az Art. nem ad választ, úgy a szubszidiaritást figyelembe véve a Ket. megfelelő rendelkezéseit kell alkalmazni. Az adóhatóság az adóigazgatási eljárás keretében az adózóra nézve többféle feladatot is ellát. Részére jogokat, kötelezettségeket állapít meg, ellenőrzi, hogy a törvényi előírásokat betartva teljesítette-e adókötelezettségeit, valamint hatásköri előírásként a kötelezett adózása tekintetében az ahhoz kapcsolódó adatokat, tényeket, körülményeket rögzíti, nyilvántartást vezet róla és igazolja ezeket.⁶⁴ Az adóigazgatási eljárás fő szabály szerint 3 nagy részre bontható: 1. ellenőrzés, 2. hatósági eljárás, 3. végrehajtási eljárás.⁶⁵

Ezzel összefüggésben kiemelendő az **adózó** személyének meghatározása, aki az a személyt, akinek adót, költségvetési támogatást megállapító törvény vagy az Art. írja elő adó-, illetve adófizetési kötelezettségét. Az adózó jogszabályi előírás alapján nem csupán adófizetési, hanem más kötelezettségekkel is rendelkezik, mint bejelentés, nyilatkozattétel, adómegállapítás, bevallásra, adófizetés mellett és adóelőleg fizetése, bizonylat kiállítása és megőrzése, nyilvántartás vezetés (könyvvizetés), adatszolgáltatás, adólevonás, adóbeszedés, pénzforgalmi számlanyitásra (bankszámlanyitás és vezetés).⁶⁶ Mindezek teljesítése szükséges az adó és a költségvetési támogatás megállapítása és megfizetése érdekében.

Konkretizálva a dolgozat központi témájára tekintettel a termékadó esetében az adóellenőrzés **célja** a jogszabályokban előírt kötelezettségek teljesítésének vagy megsértésének megállapítása, a törvényes állapot helyreállítása, valamint az adópolitikai célok gyakorlati érvényesülésének biztosítása. Lefolytatása során a vám- és pénzügyőri igazgatóságok

⁶⁴ Art. 85. §

⁶⁵ Jövedéki alapok II. –Eljárásjogi szabályozás 179.oldal, Szerzők: dr. Fülöp Tiborné, Dr. Spisák Edit, Mojzesné Eszenyi Helga, VIVA Média Holding, Budapest, 2006.

⁶⁶ Art. 14.§

feladata, hogy az adózó könyvelése, nyilvántartása, pénzügyi dokumentumai, bevallásai alapján feltárják és bizonyítsák jogsértés, joggal való visszaélés alapját képező tényeket, körülményeket, adatokat. A tényállás teljes mértékű felderítési kötelezettségét az Art. is előírja. Személyes véleményem az, hogy jó döntés volt a népegészségügyi termékadót a vám-szakág ellenőrzési illetékességi körébe utalni, hisz ellentétben más hatóságokkal vagy akár az adóággal, a pénzügyőrök rendelkeznek a legnagyobb áru- és termékismerettel, mintavételi tapasztalattal stb., ami egy ilyen tipikusan áruhoz, termékhez, azok összetevőihöz kapcsolódó jogszabály szakszerű végrehajtásához, alkalmazásához elengedhetetlen.

Négy fajta adóellenőrzésről beszélünk annak esedékessége, tervezettségére szerint:

1. Kötelező adóellenőrzés: ha az adózó végelszámolás alatt áll, az ÁSZ elnöke kéri azt vagy az adópolitikáért felelős miniszter ad arra utasítást.
2. Ajánlás vagy terv szerinti: a kiadott éves termékadó adóellenőrzési ajánlásban vagy tervben meghatározott adóellenőrzést jelent.
3. Ajánláson vagy terven felüli: minden olyan adóellenőrzés, mely az éves termékadó adóellenőrzési ajánlásban vagy tervben nem szerepel, és az év közben felmerülő ellenőrzési feladatok, kockázatok kezelését szolgálja. Ide tartoznak a NAV Központi Hivatal Környezetvédelmi és Környezetgazdasági Főosztály, a főigazgatóságok által javasolt adóellenőrzések, melyek alapulhatnak országos, területi vagy helyi szinten felmerült kockázatokon vagy kockázatelemzésen, de ide soroljuk a NAV KH Kockázatkezelési és Kockázatelemzési Főosztály utasítására a rendelkezésre álló információk alapján végzett adóellenőrzést és a társhatóságok kérésére folytatott ellenőrzést is
4. Ajánláson, terven felüli, soron kívül lefolytatandó adóellenőrzés: elsősorban a kockázat jellegére tekintettel figyelemmel és/vagy az elévülési idő miatt megkezdendő és folytatandó célzott kiválasztáson alapuló adóellenőrzés

6.2 Az termékadó-ellenőrzés és hatékonyabb munkát eredményező javaslatok

6.2.1 Kockázatelemzés

A tényleges ellenőrzések előtt az igazgatóságok ún. kockázatelemzést végeznek –hatékony adóellenőrzés előfeltételeként-, melynek célja a potenciális kötelezett kör felderítése. Központi és helyi szinten is folytatnak kockázatelemzést. A Neta tv. 4. §-a szerint az adó alanya az adóköteles terméket belföldön első alkalommal értékesítő személy, szervezet. Így egyértelmű, hogy a kockázatelemzés fő célpontjai elsősorban az importőrök, elsőként forgalomba hozó nagykereskedések, valamint a gyártók. További szempont szerint csoportosíthatóak a nagykereskedési gazdálkodó formulák és élelmiszereket előállító gazdálkodói körök, ebből következően több tucat irányba elindulva válhatnak a különböző tevékenységi formák kockázatkezelés alapjaivá.

Az igazgatóságnál végzett kutatásom során tapasztaltam, hogy a kockázatelemzés rámutatott egy nagyon fontos megoldandó problémára a gazdálkodók tekintetében, még pedig az egyéni vállalkozók „megtalálására” és ellenőrzés alá vonására. A probléma egyik oka az, hogy több körjegyzőség, település az előírásokat megszegve nem tünteti fel a honlapján, az illetékességi területén egyéni vállalkozásként működő szervezeteket, vállalkozásokat. Emiatt nehézkes a kockázatelemzés ezen iránya és az egyéni vállalkozásként működő, „látens-adókerülők” ellenőrizhetősége. Véleményem szerint ennek megoldása érdekében javasolt lenne a települési jegyzők központi megkeresése a *tevékenységi kódokra*⁶⁷ történő hivatkozással. Nyilatkoztatni kellene őket arról, hogy illetékességi területükön működik-e népegészségügyi termékadóval érintett jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező társaság vagy egyéni vállalkozó.

Helyi szinten az adóalanyok tevékenységének folyamatos értékelésével és elemzésével történik az adatgyűjtés, mely hatással van az igazgatóságok által folytatott vizsgálatokra. Az alsó fokú szervek mind a saját, mind pedig a más szervektől kapott információkat felhasználják, azokat elemzik-értékelik, és folyamatosan figyelemmel kísérik a termékadó

⁶⁷ <http://www.teaorszamok.hu> internetes oldalon található meg a tevékenységi kódok jegyzéke

fizetési kötelezettséget befolyásoló mennyiségi, termékkör változással összefüggő módosulásokat.

Az internet, valamint a vámszerv adatbázisai mellett előzetes adatgyűjtő tevékenység végezhető személyesen is, melyre a NAV adóág munkatársai lennének leginkább alkalmasak meglátásom szerint, ugyanis az ott dolgozó revizorok operatív ellenőrzéseik során különböző árueredetre irányuló ellenőrzéseket is végeznek. Ennek keretében ellenőrzés alá vonható lenne a főleg kistélepüléseken működő kiskereskedelmi egységek, élelmiszerboltok, illetve kereskedelmi egységek, továbbá olyan árusító egységek melyekben egyre gyakrabban fordul elő, hogy a vásárlók részére ún. mozgó boltként üzemelő gépjárműből értékesített előrecsomagolt süteményeket értékesítenek. Egyértelmű tehát, hogy ezekre a termékekre az adófizetési kötelezettséget nem teljesítik a gyártók. Az adóágnál dolgozók ellenőrzéseik során adatgyűjtést végezhetnének netára vonatkozóan, mely információkat a pénzügyőrök a kockázatelemzés során felhasználhatnának.

Amennyiben új gazdálkodóról van szó, esetlegesen már meglévő cég bővíti termékkörét, ebből kifolyólag róluk –mint új adóalanyokról- a hatóság nem rendelkezik előzetes adatokkal, ebből kifolyólag adatgyűjtést kell végeznie. Erre többféle lehetőség is adódik: egyfelől elsődleges forrásnak is tekinthetők a vámhatóság adatbázisai, itt különös figyelemmel a környezetvédelmi termékdíjjal is érintett gazdálkodókra, mert annak a népegészségügyi termékadós adóellenőrzések alapjai lehetnek. Ennek oka, hogy az adott adó-megállapítási időszakokra tételesen ellenőrzés alá kerülnek a gazdálkodó értékesítései. Másfelől nagy segítséget nyújthatnak a cégtár és a cégbíróság adatbázisai, de információban gazdag felületnek tekinthetők ebből a szempontból az internetes keresőoldal által biztosított lekérdezési felületek is. Az adófizetésre kötelezettek felderítése során a vámhatóság felhasználja a tevékenységi kódok jegyzékét is. A fő tevékenységi formákra épített kockázatelemzést megkönnyíti az, hogy a már kötelezetti státuszban lévők szerepelnek a cégtárban. Munkájuk végzése során a pénzügyőrök törekszenek a kérdéses tevékenységi körök felfedezésére, melynek rendkívül jó módszere a TEÁOR kódok és a tapasztalt tevékenységi körök összhangba hozatala. Ennek érdekében úgy gondolom, javasolt lenne az így kiszűrt gazdálkodókkal szemben adóellenőrzés végrehajtása.

A kockázatelemzés során elkészített elemzések felülvizsgálata után, ha szükséges adóellenőrzés lefolytatására vonatkozó javaslatot készítenek, melyet ellenőriznek, majd jóváhagynak.

További javaslatok:

Nagymértékben elősegítené a kötelezeti kör bővülését adott igazgatóság hatáskörében, ha általános tájékoztatót küldenének ki a tevékenységi kódok alapján leszűrt gazdálkodók részére a törvényről és az adózói körbe való belépésről. A leveleket természetesen tértivevénnyel kellene kézbesíteni ahhoz, hogy tényleges eredményük legyen, így a nem kereste/ismeretlen/elköltözött jelzéssel visszaérkező posta esetében adott gazdálkodó további vizsgálata válna szükségessé. Amennyiben az adószám felfüggesztésének vagy törlésének lehetősége áll fenn, az illetékes adóággal kapcsolatot kell teremteni.

A kockázatelemzést nagyban segítené egy, a leginkább gyanúsnak mutató gazdálkodók részére megküldött kötelezően kitöltendő kérdőív. Későbbi adóellenőrzés során hangsúlyt kaphat a tértivevénnyel való kézbesítés ebben az esetben is, ugyanis mulasztási bírságnál súlyosbító körülményként értékelhető. Ezek minden bizonnyal pozitívan hatnának az adóalanyi kör bővülésére.

Egy másik, igen csak hasznosnak mutató megoldás lenne a **házi kockázatelemzési nyilvántartás vezetése**, mellyel remek alkalom nyílna elsődlegesen a fizetett adó és egyéb változók esetleges diszharmoniajának (pl.: neta-Áfa), illetőleg késedelmes adóbevallás-adófizetés tényének feltárása, ugyanis ennek következtében például a hanyag adózói magatartás tanúsítása áttevődhet a Neta törvény által meghatározott kötelezettségek eltussolására is.

A potenciális adózói kör bővítésére alkalmazni lehetne a 2008-as környezetvédelmi termékdíj bevezetésekor ebben a tekintetben használt eszközöket, módszereket. Úgy gondolom, hogy ennek következtében több, nagyobb súlyú a törvény által meghatározottak teljesítése történhetne meg, ugyanis ezt alkalmazva bizonyos idő- mondjuk 1-2 év- elteltével elérhető lenne a kötelezeti kör maximuma a Art. 87.§ 1.c) illetve d) pontok szerinti ellenőrzések révén. Ekkor a bevallásokra vonatkozó utólagos ellenőrzések (Art. 87.§ 1.a) pont szerinti ellenőrzések) kerülhetnének domináns helyzetbe, melyek által nagyobb időszakok későbbi vizsgálatával több- és nagyobb összegű jogsértést és adóhiányt tudnának realizálni a NAV munkatársai.

Tudnivaló, hogy számos gazdálkodó folytatja úgy a tevékenységét, hogy a székhelye más területen, és így már -illetékességet és hatáskört is figyelembe véve- más vám- és pénzügyőri igazgatóság ellenőrzése alá tartozik. Éppen ezért úgy gondolom, hogy ajánlott lenne az ilyen gazdálkodók ellenőrzése annak ellenére, hogy ez közvetlenül nem a lokális ellenőrzés hatékonyságát növelné, hanem országos szinten az adóbevételek fokozásában jutna kiemelkedő szerephez. (pl.: Székhely: főváros, Telephely/tevékenység végzése: vidék)

Ugyanakkor nem hivatalos forrásokból és nem közérdekű bejelentések alapján valószínűsíthető, hogy egyes kiskereskedelmi árusító helyeken (pl.: piacok) nagy mennyiségű, neta fizetési kötelezettséget maga után vonó termékeket tesznek elérhetővé a vásárlók számára. Ezek nagy rész külföldről behozott olyan termék, mely jogszabály által támasztott értékesítési feltételeknek nem felel meg, valamint a termékadó sem kerül bevallásra, majd megfizetésre. Annak ellenére, hogy a népegészségügyi termékadó jelentőségét tekintve „elvész” a jövedéki adó mellett, számos esetben alkalmazható lenne hasonló módszerek alkalmazása a minél hatékonyabb ellenőrzés végrehajtása érdekében. Ennek megfelelően operatív felderítést lehetne végezni.

Az interneten, magánszemélyek által forgalmazott különböző élelmiszerek értékesítésének vizsgálata is vizsgálni kellene (pl.: török édességek), mely ezáltal a NAV kockázatelemzési és ellenőrzési feladatainak egy új oldalát képezhetné.

6.2.2 Az ellenőrzés fázisai

A termékadó ellenőrzésnek 5 fázisa van, melyek a következők: kiválasztás, előkészítés, végrehajtás, beszámolás vagy nyomon követés és felülvizsgálat. Az előkészítési fázis kizárólag a bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzés során létezik.

A Nemzeti Adó-és Vámhivatal munkatársai a népegészségügyi termékadó ellenőrzése során az **Art. 87. §** szerinti adóellenőrzést végzik. E szerint:

„(1) Az adóhatóság az ellenőrzés célját

a) a bevallások utólagos vizsgálatára irányuló (ideértve az egyszerűsített ellenőrzést is),

b) az állami garancia beváltásához kapcsolódó,

- c) az egyes adókötelezettségek teljesítésére irányuló,
- d) az adatok gyűjtését célzó, illetőleg egyes gazdasági események valóságának vizsgálatára irányuló,
- e) az illetékkötelezettségek teljesítésére vonatkozó,
- f) az ellenőrzéssel lezárt időszakra vonatkozó ismételt ellenőrzéssel valósítja meg.”

6.2.3 Kiválasztás

A kiválasztás az előzetes kockázatelemzés alapján történik meg. Ennek keretében, mint ahogyan azt az előző részben is taglaltam felkutatásra kerülnek a kockázatos adózók és témakörök, kiemelten a legnagyobb kockázatot jelentők, természetesen kitérve a közepes, valamint az alacsony kockázati tényezőt jelentőkre is. A rendelkezésre álló bevallási és az egyéb forrásból származó adatok alapján a Kockázatkezelési és Kockázatelemzési Főosztály⁶⁸ komplex módon kockázatelemzést végez. Ez idő alatt felmerülő újabb kockázat nagy hatással van. **Kockázatnak** kell tekinteni minden olyan tényezőt, amely a termékadó bevallását, megfizetését, így biztonságos megvalósulását veszélyezteti, valamint az adózói fegyelemre, a NAV intézkedésekre, eljárásokra negatív hatással lehet. Származhat bevallások feldolgozásából, adózói észrevételből vagy eredhet jogszabályváltozásból is, mely akár szükségszerűvé tehet egy nagyobb körű, pl. országos kockázatelemzés lefolytatását is. Ezeket az igazgatóságok a felügyeletüket ellátó főigazgatóságok felé a „Kockázat Bejelentő Lap”-on továbbítják. Amennyiben az adatok elemzése során a kockázatosnak ítélt témakörök/adózók pontosabb azonosítása elengedhetetlenné válik, úgy a KKF az igazgatóságokat, főigazgatóságokat a kockázatot jelentőhöz kapcsolódó okmány beszolgáltatására kötelezheti megadott határidőn belül.

„90. (6) Az állami adóhatóság az adózókat - a kötelezően, illetőleg a kiválasztás alapján lefolytatandó ellenőrzéseken túl - **célzott kiválasztási rendszerek** alkalmazásával választja ki ellenőrzésre. A célzott kiválasztási rendszerben az állami adóhatóság

- a) az adózó által benyújtott bevallások,
- b) az adatszolgáltatások,

⁶⁸ továbbiakban: KKF

- c) az adózó adófizetéseit, a részére teljesített kiutalásokat tartalmazó nyilvántartások,
 - d) az adózónál korábban végzett ellenőrzések tapasztalatai,
 - e) más hatóságtól, más adózóktól szerzett adatok, adatállományok, valamint
 - f) nyilvánosan elérhető adatok
- feldolgozásával és egybevetésével választja ki az adózót ellenőrzésre.”⁶⁹

6.2.4 Előkészítés

Előkészítésre kizárólag a bevallások *utólagos vizsgálata*kor kerül sor. A termékadó ellenőrzés ebben az esetben a kiválasztott adózó ellenőrzése mindig az előkészítéssel veszi kezdetét. A dokumentálása érdekében „Népegészségügyi termékadó adóellenőrzések nyilvántartása”-t (továbbiakban: NETAELL-t) kell vezetni, melyben szereplő információkat az ellenőrzés további fázisai során az aktuális helyzetnek megfelelően aktualizálni kell. A cél az, hogy az ellenőrzést végző minél több információt szerezzen be az ellenőrizni kívánt adózó tevékenységéről, gazdasági kapcsolatairól, adózói magatartásáról és a tulajdonosi köréről. A mindenre kiterjedő eredményes ellenőrzés lefolytatásának lényeges követelménye az előkészítés pontos végrehajtása. Meg kell szerezni minden olyan tudnivalót, ami szükséges az ellenőrzés lefolytatásához, tehát nem csak az adózóra vonatkozóan, hanem azt is tudniuk kell, hogy milyen jogszabály(ok), szabályzatok, belső rendelkezések alapján folytatható le maga az ellenőrzés.

Az előkészítés során meg kell határozni a vizsgálni kívánt témakörök súlypontjait, a vizsgálat alá vont időszakot és a tervezett idő ráfordítást. Fontos kiemelni, hogy mindezt a célszerűség, a hatékonyság és az eredményesség tekintetében kell megállapítani. A célszerűség azt jelenti, hogy előre meghatározott cél elérése érdekében kell ezeket meghatározni. A hatékonyság és eredményesség tükrében pedig úgy kell ezeket megszabni, hogy a végrehajtás, az ellenőrzés lefolytatása eredményre vezessen, és mind az adózói, mind pedig a hatósági oldalról preventív kihatása legyen.

Nagyon fontos a vizsgálatok pontos és részletes előkészítése. Nem helyettesíti a kockázatelemzést, ugyanis lehetnek olyan más időszakra vonatkozó bevallásokban szereplő adatok, melyeket a KKF nem ellenőrzött és esetlegesen kockázatot hordoznak magukban.

⁶⁹ Art. 90.§ (6) bekezdése

6.2.5 Végrehajtás

A végrehajtás során az eljáró hatóság tagjainak törekedniük kell az adóhiány feltárására a jövőre kiható preventív hatás kiváltása mellett, valamint, hogy elősegítsék az intézkedéssel érintett önkéntes jogkövető magatartását. Az ellenőrzés lefolytatására vonatkozóan az **Art. 94-96.§** kell megfelelően alkalmazni. Természetesen oda kell figyelni a tényállás teljes mértékű tisztázására, melyet kötelezően ír elő a törvény.

Általános szabályai:

Adott ellenőrzéshez kapcsolódó *megbízólevelet* vagy előzetesen kiküldik az adózó részére vagy pedig a helyszínen adják át *vizsgálati program* egy példányával Ennek tényéről és időpontjáról az ellenőrzés alá vont adózót írásban nyilatkoztatni kell ahhoz, hogy az ellenőrzés jogilag is megkezdett legyen (megbízólevél egy példányának aláírása, dátum). Ezekben össz pontosul minden feltétel, melyek alapján a vámhatóság az ellenőrzés lefolytatására jogosult. A megbízólevél és a vizsgálati program ismerete elengedhetetlen az adózó érdekei, jogai szempontjából.⁷⁰ Tartalmazzák, hogy kik, mely adózónál, mely adókötelezettségek vonatkozásában, mely időszakra stb. végzik az ellenőrzést. Mellőzhető a kézbesítés akkor, ha van lehetőség arra, hogy az adózó az ellenőrzést megelőzően a vizsgálat alá vonandó bizonylatokat, számlákat, könyveket, nyilvántartásokat megsemmisíti. Ez esetben a helyszínen szóban közlik az ellenőrzés alá vont adózóval annak tényét. Amennyiben az adózó részére nem kézbesíthető, úgy az általa meghatalmazott személynek kell azt átadni. A vizsgálati program ismertetése után felszólítják az adózót az ellenőrzéshez szükséges okmányok, nyilvántartások, igényelt adatok áttekinthetőségének biztosítására.

Előfordulhat, hogy az adózó, annak képviselője, meghatalmazottja vagy alkalmazottja megtagadja a megbízólevél aláírását. Ebben az esetben is végrehajtható a vizsgálat, de kizárólag két hatósági tanú jelenlétében úgy, hogy erről jegyzőkönyvet kell felvenni. Ebben az esetben ez jelenti tulajdonképpen az ellenőrzés kezdetét. Az adózó által összekészített dokumentumok átadásáról átadás-átvételi jegyzőkönyvet és az ellenőrzés megkezdése utáni megbeszélésekről is jegyzőkönyvet kell felvenni. A **programfegyelem** elvét szigorúan betartva kizárólag a vizsgálati program által meghatározott dolgokat és csak az ott meghatározott mértékben lehet vizsgálni. Olyan adatot, tényt, körülményt, melyre az nem ad felhatalmazást,

⁷⁰ Jövedéki alapok II. –Eljárásjogi szabályozás 180.oldal, Szerzők: dr. Fülöp Tiborné, Dr. Spisák Edit, Mojzesné Eszenyi Helga, VIVA Média Holding, Budapest, 2006.

az ellenőrzés nem terjedhet ki. A vizsgálati program tartalmazza az adózó adatait, az elrendelő megnevezését, vizsgált időszakot, adónemet (hasonlóan a megbízólevélhez), célját, az elvégzendő feladatokat (pl.: előzetes adatgyűjtés, jegyzőkönyv elkészítése), a vizsgálat módszerét stb. Ennek során minden előre megfogalmazott feladatot végre kell hajtani, eredményeit, megállapításait pedig az azt lezáró jegyzőkönyvben kell feltüntetni. Az adóhatóság, valamint az adózó jogait az Art. határozza meg.⁷¹

A népegészségügyi termékadóról szóló 2011. évi CIII. törvény nem nyújt lehetőséget hatósági ellenőrzés végrehajtására, így csakis kizárólag az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCIII. törvény szerinti **adóellenőrzést** végezhetnek az eljáró pénzügyőrök. Ez nagyon szűk mozgásteret jelent az igazgatóságok részére. Tehát pl. állampolgári bejelentés, internetes források, TEÁOR kódok alapján nem vonulhat ki a hatóság helyszíni ellenőrzést végezni avégett, hogy adóhiányosságot tárjon fel, konkrét példával: nem ellenőrizheti, hogy X Kft. valóban feketén a raktárában neta megfizetése nélkül csokoládét ad el. Minden esetben csakis az Art. szerinti adóellenőrzési típusok alkalmazásával foganatosítható ellenőrzés valamely gazdálkodó vonatkozásában. A hatósági ellenőrzés hiánya és a Neta tv. 2011-ben történő bevezetése eredményezi azt, hogy a gazdálkodók nincsenek megfelelően tájékoztatva esetlegesen fennálló adókötelezettségükről. Magának a tájékoztatásnak célirányosnak kellene lennie azért, hogy ez alapot teremthessen a későbbi egyes adókötelezettségeket vizsgáló ellenőrzéseknek. Emellett az igazgatóságok rendelkezésére álló idő-és humánerő forrását is figyelembe véve minél hatékonyabb és minél célirányosabb kockázatelemzési módszerekre lenne szükség. Mivel ezekre már az előzetes feladatok részletezése esetében kitértem, így ennél a résznél nem említem meg.

E mellett az ellenőrzéseket nagyban megkönnyítené **általános megbízólevél** ⁷²használata. Ők nem, csupán az adóág képviselői rendelkeznek ilyennel. Amennyiben nekik is lehetőségük

⁷¹ Art. 97-100. § határozza meg.

⁷² **A megbízólevél általában tartalmazza:** a kiállító szervezet megnevezését, adatait; a megbízólevél számát, iktatószámát, nyilvántartási számát; a Megbízólevél megnevezését; az ellenőr nevét, beosztását, személyazonosításra alkalmas igazolványának a számát; az ellenőrzött szervezet helyszínének a megnevezését; a helyszíni ellenőrzés időszakát; az ellenőrzés tárgyának megjelölését, az ellenőrzési programra való hivatkozást; az ellenőrzés jogszabályi alapját; a megbízólevél érvényességi idejét; a kiállítás időpontját; a megbízólevél kiadására jogosult aláírását és bélyegző lenyomatát.

lenne általános megbízólevél használatára, úgy rövidebb idő alatt és így több adózó válna ellenőrizhetővé.

A termékadó ellenőrzés fajtái:

- bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzés
- az egyes adókötelezettségek vizsgálatára irányuló ellenőrzés
- az adatok gyűjtését célzó, illetőleg egyes gazdasági események valódiságának vizsgálatára irányuló ellenőrzés
- ismételt ellenőrzés

Bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzés:

Ezen ellenőrzési típus foganatosítására a termékadó vonatkozásában az **önadózás** következtében kerülhet sor. A magyarázat pedig az, hogy az önadózással az adózó saját maga által készíti el bevallását, melynek helyességét, pontosságát, megalapozottságát és az előírásoknak való megfelelését a hatóság kizárólag utólag vizsgálja. Ebből az következik, hogy addig, amíg a hatóság a kötelezett által benyújtott adóbevallásában szereplő adatok, tények, körülmények ellenkezőjét nem bizonyítja, mindaddig valósnak kell tekinteni. Az ellenbizonyítás vagy az adóbevallás helyességnek megállapítása elvégezhető egyszerűsített ellenőrzéssel, tehát a hatóság rendelkezésére álló adatok és a benyújtott adóbevallás adatai alapján, mely származhat munkáltatói adóbevallásból, önadózásból vagy az adóhatóságtól beszerzett információkból.⁷³ A hatóság ebben az esetben adókülönbözatként állapítja meg az ellenőrzés megkezdéséig be nem vallott adót az adózó terhére vagy javára.

Az eljáró pénzügyőrök kötelesek a folyamatosan figyelni az ellenőrzés során esetlegesen felmerülő kockázati tényezőket, és ha szükséges, e szerint átminősíteni a megbízólevelet és a vizsgálati programot, melyben kötelesek meghatározni, hogy az ellenőrzés mely adónem és milyen időszak vonatkozásában kerül lefolytatásra.⁷⁴ és kik jártak el revizorként az adott ügyben. A vizsgálat során az adózó könyvelését és a netára vonatkozó bevallásokat össze kell vetni a rendelkezésükre álló adatokkal. E mellett át kell tekinteniük az adóalany információhordozóit, az információs rendszereit, illetve a gazdasági társaság struktúráját. Mindez azért fontos, mert olyan adatok, információk birtokába juthat a hatóság, melyeket a

⁷³ Jövedéki alapok II. –Eljárásjogi szabályozás 156. és 180.oldal, Szerzők: dr. Fülöp Tiborné, Dr. Spisák Edit, Mojzesné Eszenyi Helga, VIVA Média Holding, Budapest, 2006.

⁷⁴ Ugyanaz 183.oldal

kockázatelemzés során nem sikerült beszereznie. Ehhez szorosan kapcsolódva elengedhetetlen azon bizonyítékokat begyűjteni, melyek a jogszabálysértéseket vagy a szabálytalanságokat alátámasztják.

A vizsgálatvezető osztályvezetővel történt egyeztetése és jóváhagyása után kezdődhet meg a **vizsgálati jegyzőkönyv** elkészítése. Ennek kézbesítésével értesíti a hatóság az adózót a megállapítottokról. A kötelezett erre vonatkozóan 15 napon belül észrevételt tehet, melyhez csatolnia kell a bizonyításhoz szükséges iratokat. Ha nem él az észrevételi jogosultságával, abban az esetben a hatóság megindítja az adóigazgatási (hatósági) eljárást.⁷⁵

Mivel ez az ellenőrzés típus **lezárt időszakot** teremt, így a speciális szabályok alapján a más vizsgált időszakra kiterjedő újabb ellenőrzésre ismételt ellenőrzés keretében nyílik lehetőség, de csak akkor, ha az adóhatóság utóellenőrzést végez vagy ennek oka a kötelezett által feltárt új tény, körülmény.

Egyes adókötelezettségek teljesítésére irányuló ellenőrzés: Art. 87.§ 1. c) pont

A fő adókötelezettségek mellett, mint adóbevallási és adófizetés kötelezettség más ún. *részkötelezettségei* is vannak az adózónak, melyeket az adózás rendjéről szóló törvény és más jogszabályok írnak elő. Ilyen részkötelezettség a bizonylat kiállítási és megőrzési, könyvvezetési, adatszolgáltatási, nyilvántartási, adó-, adóelőleg levonási, beszédési kötelezettség.⁷⁶ Ezek elengedhetetlenek ahhoz, hogy az adózó valós képet mutasson jelenlegi gazdasági tevékenységéről, valamint nélkülözhetetlenek a főkötelezettségek teljesüléséhez, teljesítéséhez. Összefoglaló néven adminisztrációs kötelezettségeknek nevezzük őket. A neta-ellenőrzés e fajtája az ilyen területen elkövetett hiányosságok feltárására ad lehetőséget, ugyanis az adózó részkötelezettségeinek hiányos vagy hibás teljesítése megkérdőjelezi az iratok alapján készített adóbevallások valóságtartalmát, helyességét. Az erre vonatkozó szabályokat az **Art. 118.§** fogalmazza meg, mely szerint a hatóság ennek ellenőrzését az adózó ilyen jellegű adatai vizsgálatával végzi. Hiba, hiányosság esetén pótlásra hívja fel a hatóság az adózót, melyre határidőt szab meg. Ezt határozat formájában közli a kötelezettel, melyben lehetőség van mulasztási bírság kiszabására is, melynek felső határa ilyen jellegű kötelezettségek megszegésekor magánszemély esetén 200 ezer forint, más adózó esetében pedig 500 ezer forint. Ekkor az eljáró szerv előírhatja a bevallás utólagos ellenőrzését is.

⁷⁵ U.o. és Art. 107.§ (4) bekezdése

⁷⁶ Art. 118.§ (2) bekezdés

Az Art. 87. § (1) bekezdés c) és d) pontjában szereplő ellenőrzés azért fontos, mert nincs lehetőség hatósági ellenőrzés végrehajtására.

Kiutalás előtti ellenőrzés:

Természetesen ezt is –a Neta tv. rendelkezéseinek hiányában- az Art. alapján kell lefolytatni, tehát **kizárólag** megbízólevél birtokában van rá lehetőség.

A kiutalás előtti ellenőrzés során az igazgatóság a bizonylati rend ellenőrzését végzi. Ez azt jelenti, hogy nem alkalmas adóhiány feltárására. Mindig az igazgatóság egyedi mérlegelése alapján abban az esetben kerül sor rá, ha az adó-visszaigénylés jogosulatlan, konkrétan amennyiben a visszaigényelt adó összegének 30%-át meghaladó mértékű. Ha a hatóság a kiutalást késedelmesen teljesíti, minden elkésett napra a késedelmi pótlékkal azonos mértékű kamatot köteles fizetni. Késedelmes kiutalás esetében nem jár kamat, ha az igényelt (bevallott) összeg 30%-át meghaladóan jogosulatlan vagy a kiutalást az adózó vagy az adatszolgáltatásra kötelezett mulasztása akadályozza. A teljesítésre az alaphatáridő áll rendelkezésre, vagyis 30 nap.⁷⁷ Miután fő szabály szerint a megkezdés és a befejezés napja is beleszámít, így a neta vonatkozásában lehetőleg magát az ellenőrzést 25 nap alatt kell lefolytatni azért, hogy a maradék 5 nap alatt megtörténhessen a kiutalás, melyet a NAV Központi Hivatal Folyószámla Felügyeleti Főosztály teljesít. ***Amely napon a hatóság az átutalásra megbízást ad, az a kiutalás napja.***

Előfordulhat, hogy a már jogosulatlannak ítélt visszaigénylésről az eljárás későbbi szakaszában bebizonyosodik, hogy mégis jogszerű volt. Ebben az esetben erről határozat készül, melynek kézhezvételét követően a hatóság köteles hivatalból haladéktalanul intézkedni a kiutalás és a késedelmi kamat kiutalásáról.

Az adatok gyűjtését célzó, illetőleg egyes gazdasági események valódiságának vizsgálatára irányuló ellenőrzés:

Az adatgyűjtésre irányuló ellenőrzés esetében az Art. lehetőséget ad bejelentett (kötelezett nyilvántartásában, bevallásában szereplő) tények, adatok, körülmények valódiságának, hitelességének ellenőrzésére. Ebből kifolyólag a bevallási időszak lezárulta után is végezhető helyszíni ellenőrzés.

⁷⁷ Art. 92.§ (1) bekezdés

Az egyes gazdasági események valódiságának vizsgálatára irányuló ellenőrzés lefolytatható adózónál, adózónak nem minősülő magánszemélynél, illetve vele szerződéses kapcsolatban állt vagy álló adózók tekintetében, vonatkozóan:

- adókötelezettségre
- adóalapra
- adókedvezményre
- adó- vagy költségvetési támogatás megállapítására, ellenőrzésére
- bűncselekmény esetében az elkövetési érték megállapítására.

Mindezek feltárása érdekében a hatóság az ellenőrzés során elsősorban az értékesítésre, beszerzésre vonatkozó adatokat, a gazdasági esemény személyi és tárgyi feltételeit, valamint azok valódiságát igazoló iratokat igyekszik megismerni. Ez az ellenőrzés folyamatban lévő utólagos ellenőrzés esetében is végrehajtható. Hiány vagy ellenőrzés alkalmatlansága esetén jelen esetben is ezek pótlására kell felhívni az adózó figyelmét. Ennek határidejét mindig adott helyzettől, körülményektől függően, egyedileg kell meghatározni. Ugyanígy egyedileg és mindentől függetlenül lehet az ellenőrzésre alkalmatlanságot is kimondani.

Jelen esetben az ellenőrzés egyik alfaja sem keletkeztet ellenőrzéssel lezárt időszakot. E szerint másik ellenőrzéssel is vizsgálható később ugyanazon időszak. Így nem állapítható meg az ellenőrzés során adó alapja és összege, valamint adóhiány és adókülönbözet sem.

Ismételt ellenőrzés:

Ennek során az első fokú adóhatóság jár el, és az adó, költségvetési támogatás jogosultságát ismételten vizsgálja. A már lezárt időszak újra ellenőrzésének igényét az adózási viszonyok bonyolultabbá, az adókötelezettségek megkerülésének tömegessé válása hívta életre.

Három esetben történhet meg:

1. korábbi ellenőrzés megállapításának végrehajtását vizsgáló (utóellenőrzés)
2. adózó kérelmére, amelyben általa feltárt új tény, körülmény az előző ellenőrzés megállapításának megváltozását eredményezné (ha ez korábban nem állt, nem állhatott a rendelkezésére, nem tudott, nem tudhatott róla)
3. adóhatóság rendelkezésre álló adatai alapján szükségszerű

Speciális szabály, hogy utóellenőrzés során más körülmény nem vizsgálható. E mellett korábbi vizsgálat megállapításainak megváltoztatása csak abban az esetben lehetséges, amennyiben az valóban új tényt, körülményt tár fel.

Lezárás

Ez magát az ellenőrzés befejezését jelenti, melynek részletes szabályait szintén az Art. mondja ki. Módja a vizsgálati jegyzőkönyv elkészítése, melyben az ellenőrzéssel kapcsolatos megállapítások kerülnek rögzítésre. Nagyon fontos, hogy kizárólag olyan tények írhatók le, melyek valódisága okmánnyal, bizonylatokkal alátámasztható. A jegyzőkönyv elkészítése nem ebben a fázisban, hanem a következőben kerül elkészítésre, ekkor csak a jóváhagyás történik meg.

6.2.6 Beszámolás (nyomon követés)

A beszámolás vagy más néven nyomon követés két részből áll: jelentéskészítésből és kiszabás/előírásból.

Az első szakaszban történik meg a vizsgálati jegyzőkönyv elkészítése, melynek az általános formai és tartalmi követelmények mellett világosan, érthető módon, mind az adózó, mind pedig a kapcsolódó eljárásokban részt vevő hatóságok tagjai számára kell körbehatárolnia a teljes ellenőrzésről. Az ellenőrzést a jegyzőkönyv átadása zárja le. Amennyiben büntetőeljárás kezdeményezésére kerül sor, külön jegyzőkönyvet kell készíteni, melynek egy példányát – szemben a vizsgálati jegyzőkönyvvel- az adózó nem kapja meg. Ez a feljelentés mellékletét képezi.

A kiszabási szakaszban kell lefolytatni az Art. 120-124.§ szerinti hatósági eljárást. Ekkor történik a hatóság általi **határozathozatal** az Art. és a Ket. előírásainak megfelelően, valamint a jegyzőkönyvben megfogalmazott megállapítások alapján. Ezekről eltérni nem lehet. Amennyiben a tényállás további tisztázását állapítják meg, úgy kiegészítő ellenőrzést kell lefolytatni. Ez kizárólag a meghatározott határidőn belül tehető meg. A vizsgálat során átvett eredeti iratokat az ellenőrzött részére vissza kell juttatni, kivétel ez alól, ha büntetőeljárás

indul ellene. Ebben az esetben értesíteni kell az eredeti anyagok visszatartásáról, és átvételi elismervény ellenében azok másolatát kell visszajuttatni részére.⁷⁸

7 Társadalmi megítélés, a termékadó hatása

A népegészségügyi termékadóról szóló törvény-tervezetet sokan támadták, ennek ellenére az országgyűlés elfogadta. Ahogyan a bevezetés idején, úgy ma is megosztja a közvéleményt az új adónem.

A termékadó bevezetésének, illetve annak hatásaként bekövetkezett változásokról alkotott véleményeket egy általam készített statisztikával mutatom be. Ennek során 60 15-65 év közötti embert kérdeztem meg csupán néhány lényegre törő kérdéssel az újabb adófizetési kötelezettséget keletkeztető szabályozásról. A kérdőívek eredményeit összesítve azt láttam, hogy az emberek többségének véleménye majdhogynem egybehangzó. Éppen ezért a lényegi válaszokat emelem ki az összefoglalás során.

Kíváncsi voltam arra, hányan ismerik a hazánkban első ilyen jellegű adót népegészségügyi termékadóként és hányan a köznyelvben használatosabb nevén (chipsadó vagy hamburgeradó). Személyes tapasztalataimmal ellentétben a megkérdezettek 87 %-a hallott már a népegészségügyi termékadóról. Nyolcvan százalék TV-ből, 47 % pedig rádióból értesült.

Nem meglepő viszont, hogy a kérdőívet kitöltők csupán 1 %-a gondolja azt, hogy a bevezetéssel a cél valóban az egészségesebb életmódra serkentés, a maradék 99 % szerint csupán újabb adóbevétel a célja az államnak. Éppen ezért 36-an voltak azok (60%), akik az

⁷⁸ A vizsgálat lezárását követően annak adatait a folyamatos ellenőrzés, komplex nyomon követés, a feladatok pontos kijelölése végett rögzíteni kell a **NETAELL**-ben.

„Egyetért-e az új szabályozással?” kérdésre nemmel válaszoltak. Erre indoklásul sokuk szerint ennek érdekében nem újabb adóztatással kellene ezt elérni, hanem reklámokkal, de legfőképpen ész érvekkel. Leghatásosabb módként erre vonatkozóan az egészséges(ebb) élelmiszerek árának csökkentését és a hazai gazdaság támogatását jelölték meg.

A válaszadók közel 90 %-a gondolja úgy, hogy ennek következtében **nem változtak a magyar étkezési szokások**, és ha fognak is változni, akkor minden bizonnyal negatív irányba, ugyanis az egészségtelen élelmiszerek adóval megnövelt ellenértéke következtében a lakosság a még egészségtelenebb, silányabb minőségű, károsabb összetevőből álló ételeket, italokat fogja megvásárolni. Kevés százalékuk bízik abban, hogy hosszú távon javulni fog a közegészségügyi állapot. Ebből következően általánosan elmondható, hogy kevés ember figyel oda a termékadó bevezetése óta e termékek árára, így jóval 50% alatt van azok száma, akik kevesebbet vásárolnak belőlük.

A legnagyobb kétséget - személyes tapasztalataimat alátámasztva a kérdőívet kitöltők véleménye is azt mutatta- az jelenti az állampolgárok számára, hogy mire is használják fel a termékadóból befolyt összeget. Mindezt arra hivatkozással jelölték meg, hogy annak ellenére, hogy ígérek jelentek meg például az egészségügyi dolgozók túlórájának fizetésére, tulajdonképpen konkrét tájékoztatás nem történt, nem jelent meg sehol arról, hogy valóban ilyen jellegű intézkedés történt volna.

Az egyik általam megkérdezett személy a következőket mondta:

„A szabályozás több helyen megkérdőjelezhető (pl.: *mi is a cél pontosan az adóval*). Ha annyira az egészséges életmódra szeretnék rábírni a magyarokat, akkor ahhoz tájékoztató kampányokra volna szükség, nem adónemekre.”

Összességében –annak ellenére, hogy számos ellene és mellette szóló érvet, gondolatot, ötletet, egészen sajátos véleményeket is hallottam, úgy gondolom, elmondható, hogy a magyar lakosságnak **negatív** véleménye van a 2011-ben bevezetett, első az egészséges táplálkozást célzó adónemről.

8 Záró gondolatok

Dolgozatom során igyekeztem általánosan bemutatni a 2011. szeptember 1-jei hatállyal életbe lépett népegészségügyi termékadóról szóló törvény által bevezetett új, Magyarországon az első egészséges életmódot előtérbe helyezni kívánó adónemet, mely mind egészségügyi, mind pedig adójellegű szabályozás ismérveivel rendelkezik. Részletesen kitértem az ellenőrzésre, hangsúlyozva annak –saját tapasztalataimmal ötvözve- hiányosságait. Sajnos a meghatározott terjedelemből kifolyólag nem került kifejtésre a termékadó valamennyi jellemzője, valamint minden, az ellenőrzéssel kapcsolatos probléma. Igyekeztem a legfontosabbakat kiemelni.

Továbbra is úgy gondolom, mint azt az egész dolgozat során igyekeztem hangsúlyozni, hogy egészségünk, annak védelme, megőrzése mindenki számára nagyon fontos, ezzel összefüggésben pedig a magyar lakosság életmód változtatásának szükségességét mutatja az is, hogy ennek eszközéül Magyarország immár az állami irányítást választotta. Több ezt indokoló statisztikát, kész tényeket gyűjtöttem össze. Általánosan bemutattam a tavalyi évben hatályba lépett törvényt, ezen belül kiemeltem annak célját, az adó-kötelezettséggel összefüggő főbb ismérveket, a 2012-es év változásait, valamint azt, hogy mi is tette mindezt szükségessé. Majd a tanulmányom központi részében az alcímnek megfelelően ráfókuszáltam a termékadó ellenőrzésére és az ennek során fellépő akadályokra, problémákra. Személyes, valamint a netával foglalkozó pénzügyőrök tapasztalataira építve csoportosítottam ezt és a megoldási javaslatokat is. Az általam végzett statisztika a médiában, legyen az akár TV, rádió vagy újság, megjelenő vélekedésekkel igencsak ellentétes gondolatokat hozott. Egyértelműen az derült ki számomra, hogy a népegészségügyi termékadó bevezetése óta a lakosság több mint fele egyre inkább negatívan gondol az új szabályozásra. Annak ellenére, hogy a termékadó a törvényben megfogalmazott célját akkor is eléri, ha az emberek megveszik az adóval növelt értékű, az egészségre káros élelmiszereket, valamint akkor is, ha a mellett döntenek, hogy ezek helyett vagy semmit, vagy pedig egészségesebbek választanak, mégis sokan úgy gondolják, hogy nem egy új adó bevezetése a legjobb megoldás arra, hogy egészségesebb életmód felé” tereljék a népet”. Én teljes mértékben úgy gondolom, hogy az ilyen élelmiszerek árának növelése igenis hatni fog a vásárlóerőre, és az még inkább vissza fog esni, ugyanis országunk jelenlegi gazdasági, és ebből kifolyólag a társadalom tagjainak pénzügyi helyzetét tekintve nem fogják tudni megengedni maguknak azt, hogy az egyébként sem olcsó egészségtelen ételeket, italokat hosszú távon még drágábban vásárolják meg. Úgy gondolom, hogy a törvényben megfogalmazott cél leginkább akkor válna elérhetővé, ha annak hatályát kiterjesztenék minden bizonyítottan káros összetevőjű élelmiszerre és fogyasztási

cikkre, valamint ha a termékadó ellenőrzésének vonatkozásában az azokra vonatkozó szabályok úgy változnának, hogy az eljáró pénzügyőrök szélesebb körű mozgásteret kapnának. Nagyon bízom abban, hogy valóban azáltal fogja elérni a célját, hogy kevesebb fogy e termékekből a boltokban. Én teljes mértékben támogatom a mindenkori kormányzat ilyen irányú ötleteit, törekvéseit.

9 Irodalomjegyzék

Monográfia:

Jövedéki alapok I. –Adópolitika és az anyagi jogi szabályozás Szerzők: Simon Zoltán, Pozsgai Zoltán, Kis Judit, Boros Sándor, VIVA Média Holding, Budapest, 2006., Lónyay Menyhért Szakkönyvtár

Jövedéki alapok II. –Eljárásjogi szabályozás Szerzők: dr. Fülöp Tiborné, Dr. Spisák Edit, Mojzesné Eszenyi Helga, VIVA Média Holding, Budapest, 2006., Lónyay Menyhért Szakkönyvtár

Folyóirat:

Pénzügyőr magazin 2012.évi 5. és 6. szám mellékletei Herédi János: A népegészségügyi termékadó-köteles termékek tarifális osztályozása I-II.

Internetes források:

<http://www.termekdiinfo.hu>

<http://www.ado.hu>

<http://www.nav.gov.hu>

<http://www.net.jogtar.hu>

<http://www.magyarhirlap.hu>

<http://www.hvg.hu/gazdasag>

<http://www.webbeteg.hu>

<http://www.origo.hu/egeszseg>

<http://www.ksh.hu>

<http://www.vaminfo.hu>

Egyéb forrás:

Faragó Gábor pénzügyőr hadnagy úrtól konzultáció során kapott információk és segédanyagok

10 Jogsabályok jegyzéke

A népegészségügyi termékadóról szóló 2011. évi CIII. törvény

Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény

Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló
2004. évi CXL. törvény

A Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2012. évi CXXII. törvény

273/2010. Kormányrendelet 3. számú melléklete a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezetéről
és egyes szervek kijelöléséről

212/2010. Kormányrendelet az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető
államtitkár feladat- és hatásköréről

Közös Vámtarifáról szóló 2658/87 EGK Tanácsi rendelet

11 Mellékletek

1. számú melléklet: Az 50 legegészségtelegebb étel egy internetes felmérés alapján
2. számú melléklet: Neta bevallási nyomtatvány
3. számú melléklet: Részletező lap az adó megállapításához
4. számú melléklet: A termékadóról szóló törvény 2012. évi adómérték változásait összefoglaló táblázat
5. számú melléklet: „Közüvélemény kutatás” -az általam készített statisztika alapját képező kérdések

1.számú melléklet

- 1. ASZPIKOS FELVÁGOTT**
2. FRUTTI
3. GUMICUKOR
4. TARTÓS SÜTEMÉNY
5. SZÖRP
- 6. PÁRIZSI**
7. ZACSKÓS LEVES
- 8. VIRSLI**
- 9. MIRELIT PIZZA**
10. SZÉNSAVAS ÜDÍTŐ
- 11. SANSA OLÍVAOLAJ**
- 12. FAGYLALTPOR**
- 13. KETCHUP**
- 14. FILTERES TEA**
- 15. HABSPRAY**
- 16. "SZINTE"-SAJT**
- 17. SZAFALÁDÉ**
18. ENERGIAITAL
- 19. TARTÓS TOASTKENYÉR**
20. KAKAÓS TEJTÁBLA
- 21. SAJTKRÉM**
22. CSOKOLÁDÉÖNTET
- 23. HÚSKONZERV**
24. BURGONYACSIPSZ
25. HABKARIKA
- 26. ÜDÍTŐITALPOR**
27. RÁGÓGUMI
28. TARTÓS CROISSANT
- 29. SZALÁMI**
30. ÍZESÍTETT JOGHURT
31. TEJES ITAL
32. REGGELI ITAL
- 33. "FRISSS FÖL"**
34. ROPOGÓS GABONAPEHELY
- 35. KOMMERSZ SZESZES ITAL**
36. ÍZESÍTETT VODKA
37. GYENGE MINŐSÉGŰ GYÜMÖLCSLÉ
- 38. GYORSFAGYASZTOTT BÉLSZÍNROLÓ**
39. CUKORMENTES CUKORKA
40. KÍNAI TÉSztÁS LEVES
- 41. INSTANT KÁVÉ**
42. INSTANT, TASAKOS LEVES
43. DZSEM
- 44. KÁVÉKRÉMPOR**
- 45. PANÍROZOTT HALRUDACSKA**
46. KAKAÓS TORTADARA
- 47. PUDINGKRÉMPOR**
- 48. ROSSZ MINŐSÉGŰ PULYKAMELLSONKA**

49. FEKETEERDŐ-SZELET

50. GYORSÉRLELÉSŰ KOLBÁSZ

2. számú melléklet

NETA rendszer

1. oldal, összesen: 1 oldal

Felhasználó azonosító: 113203 Vámvállalat azonosító: HU111000	
Megtekintés - HU711000-2012 (Előírás: 24 782 000) Bezárás	
12NETA_01 12NETA_02 12NETA_03 12NETA_04	
BEVALLÁS a népegészségügyi termékadóról Benyújtandó az illetékes alsó fokú vámservezekhez	
BEV_12NETA Átvétő kódja: 16 Beérkezés dátuma: 2012.03.20 Feldolgozás időpontja: 2012.03.20 év hó nap	
HIVATAL Adózó/kötelezett adószáma: 12552487209 Adózó/kötelezett VPID száma: HU0000189040 Adózó/kötelezett neve: Kft. Székhely cím: Debrecen 4030 Levelezési cím: Debrecen 4030 Ügynök neve: Kft. Telefonszáma:	
AZONOSÍTÁS Bevallási időszak: 2012.02.01 - 2012.02.29 Bevallás jellege: Bevallás gyakorisága: H ÁFA Bevallás benyújtására nem kötelezett általános forgalmi adó alanya ÁFA alanyi adómentességet választó adóalany ÁFA alanyának nem minősülő adóalany ÁFA fizetésre kötelezett Kibőltetett lapok száma: 1 Adófizetésre kötelezett kódja: 1	
BANK Belföldi bankszámlaszáma: Külföldi bankszámlaszáma: Külföldi számlát vezető pénzügyi szolgáltató neve: Teljes összeg kiutalása kérésének jelölése: Átvezetési és/vagy részleges kiutalási kérelem:	
KÉPVISELŐ Képviselő azonosító adatai: Képviselő neve: Képviselő adóazonosító jele: Képviselő adószáma: Képviselő VPID száma: HU	
JELÖLÉS Felelősségem tudatában kijelentem, hogy a nyomtatványban közölt adatok a valóságnak megfelelnek. Kelt: Debrecen 2012.03.15 P.H. Bejelentő adóazonosító jele: Adózó/kötelezett, vagy törvényes képviselő, meghatalmazott aláírása: Jelen adóbevallást ellenjegyző aláírása: Eseli meghatalmazás jelölése:	

<http://kpweb12.general.vam.hu/EktNeta.Web/Pages/FrameSet.aspx>

2012.11.05.

3.számú melléklet

NETA rendszer

1. oldal, összesen: 1 oldal

NETA rendszer
Képes: 18.11.2012 15:11:55

Felhasználó azonosító: 01028
Vámhivatal azonosító: HU711000

Megtekintés - HU711000 2012 (Előírás: 24 782 000)

12NETA_01 12NETA_02 12NETA_03 12NETA_04

BEV_12NETA_01
Adókötelezett VPID száma
HU

Adókötelezett adószáma
24782000

Adókötelezett adóazonosító jele
01028

Adókötelezett neve
24782000 KR

Sor- szám	Megnevezés a)	Adó mértéke b)	Adó alapszáma c)	Adó alapszáma csökkentése d)	Adó összege e)	Sor- szám
1	Sűrűség, koncentráció, vagy szóró formában értékesített üdítőital	200 forint / liter				1
2	Más üdítőital	7 forint / liter	1,84		12,88	2
3	Energiaital	250 forint / kg				3
4	Cukrozott kávépor	70 forint / kg				4
5	Élelmiszeripari cukrozott készítmény	130 forint / kg	108672,727		14127454,51	5
6	Ból snack	250 forint / kg	41942,915		10485728,75	6
7	Élelmiszer	250 forint / kg	675		166750	7
8	Izotoniás és alkoholos italo	20 forint / liter				8
9	Gyümölcsíz	500 forint / kg				9
10	Fizetendő / visszatérítendő adó összesen				24782	10

(B) Kelt **Debrecen** helység **2012.03.15** év hó nap **P.H.**
Adókötelezett, vagy törvényes képviselője meghatalmazott aláírása

<http://kpwweb12.general.vam.hu/EktNeta.Web.Pages.FrameSet.aspx>

2012.11.05.

4.számú melléklet

TERMÉK NEVE (VTSZ)		ADÓMÉRTÉK 2011.	ADÓMÉRTÉK 2012.
Üdítőital 2009, 2202		5 Ft/l	7 Ft/l
Energiaital 2009, 2202		250 Ft/l	250 Ft/l
Előrecsomagolt cukrozott készítmény	1704, 1905, 2105	100 Ft/kg	130 Ft/kg
	1806		
Sós snack 1905, 20052020, 2008 (Gyártási technológia: - gabona, burgonya vagy olajos magvak felhasználásával készült - sütött vagy pörkölt - ízesített - azonnali fogyasztásra alkalmas)		200 Ft/kg	250 Ft/kg
Ételízesítő 2103, 2104		200 Ft/kg	250 Ft/kg

Közzvélemény kutatás

Papp Katalin pénzügynyomozó szakos hallgató 2012. évi TDK dolgozatához

Még a kérdések elolvasása és megválaszolása előtt szeretném megköszönni, hogy szán egy kis időt rám, és ezzel nagyban hozzájárul a dolgozatom tartalmának bővítéséhez, színesebbé tételéhez.

A megfelelő válasz(ok)at kérem „x”-el jelölje meg!

1. Mely korosztályba tartozik?

- ☐ 15-20
- ☐ 21-25
- ☐ 26-30
- ☐ 31-40
- ☐ 41-65

2. Hallott-e már a népegészségügyi termékadóról?

- ☐ igen
- ☐ nem

3. Hallott-e már a chipsadóról/hamburgeradóról?

- ☐ igen
- ☐ nem

Ha **igen**, honnan értesült róla?

- ☐ TV
- ☐ rádió
- ☐ internet
- ☐ reklám
- ☐ újság
- ☐ máshol hallotta
- ☐ más személytől hallott róla
- ☐ egyéb:

4. Ön szerint miért került bevezetésre?
- ☐ újabb adóbevétel a célja a kormánynak
 - ☐ egészségesebb életmódra serkentés

5. Egyetért-e az új szabályozással? Válaszát indokolja!
- ☐ igen
 - ☐ nem

Indoklás:.....
.....
.....

6. Ön szerint változtak-e a magyar étkezési szokások e tekintetben a törvény hatályba lépése óta?
- ☐ igen
 - ☐ nem

7. Várható-e további változás?
- ☐ igen
 - ☐ nem

Ha **igen**, milyen? Miért gondolja így? Ha van konkrét elképzelése, kérem nevezze meg, milyen tekintetben gondolja mindezt!

- ☐ pozitív
- ☐ negatív

Indoklás:.....
.....
.....

8. Amikor Ön vásárol édességet, ropogtatnivalót, citromos sört, jobban megfigyeli a termék árát az új adónem bevezetése óta?

- ☐ igen
- ☐ nem

9. Ebből kifolyólag kevesebb, esetleg olcsóbb ilyen terméket vásárol-e?

- ☐ igen
- ☐ nem

Ha **igen**: mely termékkörből?

- ☐ üdítőital (szörp, nektár, gyümölcslé, zöldséglé)
- ☐ energiatital
- ☐ cukorkaáruk (karamell, draszté, likőrös cukor, édesített rágógumi, szőlőcukor, marcipán)
- ☐ cukrászsütemények (torta, rolád, krémes)
- ☐ kakaótartalmú élelmiszer-készítmények (keksz, gofri, piskóta, mézes sütemény)
- ☐ fagylalt
- ☐ jégkrém
- ☐ csokoládé
- ☐ ételízesítő
- ☐ leveskocka
- ☐ ízesített sör
- ☐ alkoholos frissítő ital
- ☐ gyümölcsíz

10. Mennyire foglalkoztatja az ilyen jellegű termékek összetétele? Mennyire tartja fontosnak? Indokolja! (1 mondat)

- ☐ mindig megnézem
- ☐ néha nézem meg
- ☐ soha nem figyelek oda rá

.....

11. Ön mely termékek árának növelését javasolná még az egészségesebb életmód kialakítása végett?

.....
.....
.....

12. Mit gondol, mire fordítják az így befolyt összeget?

.....

.....

.....

.....